Ronahî
Şopdara Rastiyê ye
Rojnameya siyasî, civakî û çandî   Jimar :1337   28-Berfanbar-2025   www.ronahi.net/ku/

Navnîşan
www.ronahi.net/ku/
rojnameyaronahi
@ronahikurdi55
nameronahi@gmail.com
Rojnameya Ronahî
+963 984 370 218

Hunerên destan ên kevneşopî nasnameyek çandî ne

Hêvî Keleş/ Qamişlo

Hunerên destan ên kevneşopî îfadeya nasname û mîrata çandî ne ku ji nifşekî ve têne veguhastin. Ev huner rêzek berfireh ji çalakiyan dihewîne ku hem jêhatîbûnên destan û hem jî yên rewşenbîrî hewce dike.

Ev huner cûrbecûr pîşesaziyan vedihewîne wekî tevn, nakiş, çêkirina seramîk, çêkirina zêr û hwd. Ji ber vê yekê, hunerên destan ên kevneşopî ne tenê jêhatîbûn an pîşe ne. Hunerên destan ên kevneşopî xwedî rehên xwe yên bi hezaran salan vedigerin û ew beşek girîng ê jiyana rojane ya her civakê ne. Her huner kevneşopî û baweriyên civakê nîşan dide û celebek serbilindiya neteweyî temsîl dike.

Girîngiya Hunerên Destan

Hunerên destan ji ber çend sedeman girîng in. Ji hêla aborî ve, ew di peydakirina derfetên kar û bilindkirina asta jiyanê de roleke girîng dilîzin.

Nirxa Aborî: Lêkolîn nîşan didin ku bazirganiya cîhanî ya hunerên destan dikare bigihîje zêdetirî 100 milyar dolarî, ev tê vê wateyê ku ev huner dikarin ji bo welatan çavkaniyek dahatiyek girîng bin.

Xurtkirina nasnameyê: Di serdema de, hunerên destan dibin alîkar ku mîrata çandî were parastin û nasnameya neteweyî were xurtkirin, ku berhemên destan dikarin bibin sembola jêhatîbûn û nûjeniyê.

Nimûneyên Hunerên Destan ên Kevneşopî

Hunerên destan ên kevneşopî rêzek fireh ji çalakiyan dihewîne ku ji herêmek bo herêmek diguherin û cihêrengiya çandî nîşan didin.

Tevn û xeyzeran: Di çêkirina sepet û mobîlyayan de tê bikar anîn. Bi gelemperî şeklên wê yên tevlihev û xweşik hene.

Dirûn: Dirûn yek ji hunerên destan ên herî naskirî ye, ku têla hirî an pembû ji bo çêkirina cil û bergan tê bikar anîn.

Hînkirina hunerên destan

Bi pêşketinên teknolojîk re, bi saya hebûna çavkanî û kursan , fêrbûna hunerên destan ji her demê hêsantir bûye.

Atolyeyên herêmî: Hûn dikarin beşdarî atolyeyên herêmî bibin da ku rasterast ji kesên xwedî ezmûn huneran fêr bibin.

Hunerên destan ên kevneşopî beşek girîng ji mîrata çandî û nasnameya neteweyî temsîl dikin. Bi piştgirîkirin û fêrkirina wan ji nifşên pêşerojê re, em beşdarî parastina mîrate û xurtkirina vejîna aborî dibin. Istismara li hunerên destan ne tenê vebijarkek e, ew erkê parastina çandên cihêreng ên cîhana me ya îro ye. Her tiştê destan çîrokek vedihewîne ku were vegotin û dîrokek ku were tomar kirin, ev yek hunerên destan dike amûrek girîng ji bo parastina bîr û çanda me ya kolektîf.

Hunera Destan wekî Nasnameyeke Çandî

Hunerên destan her tim neynikek bûne ku nasname û çanda gelan nîşan didin. Hunera destan ne tenê keda destan e, ew hunerek e ku di dîrok û çanda her neteweyekê de cih

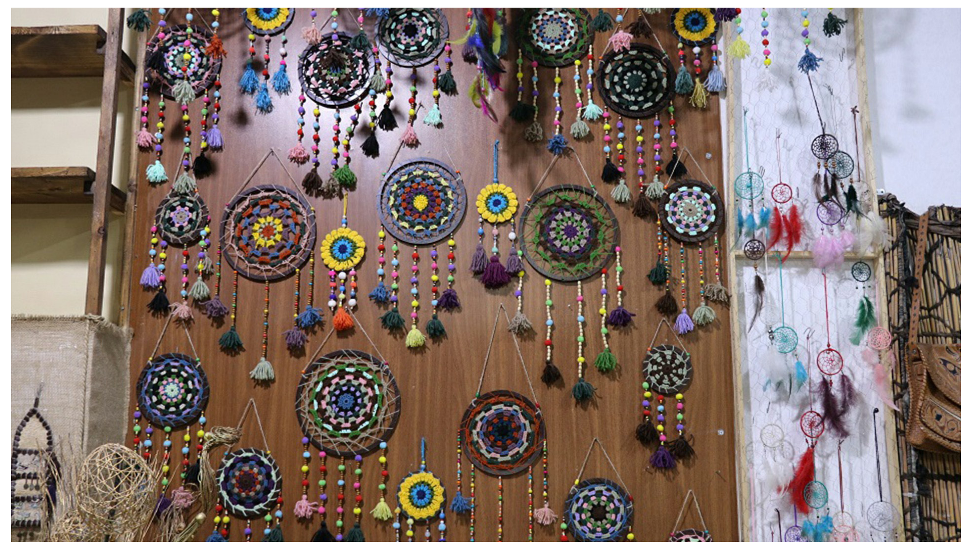

digire. Her perçeyek destan çîroka gelê xwe hildigire, me bi rabirdû û kevneşopiyên wan dide nasîn. Hunera destan ne tenê di xurtkirina nasnameya çandî de, lê di heman demê de di piştgiriya aborî de jî beşdar dibe. Ew ji me re derfetên rastîn ji bo bidestxistina dahatiyek domdar peyda dikin, ji bo ciwanan derfetan diafirînin û beşdarî pêşkeftina civakan dibin. Bi rastî, her hunera kevneşopî çîrokek têkoşîn û dijwariyê vedibêje, û serkeftina wê tê wateya xurtkirina aboriya neteweyî.

Afirînerî di Hunerên Destan de

Hunerên destan ne tenê bi şêwazên kevneşopî ve sînordar in, ew di heman demê de nûjenî û afirîneriyê jî dihewînin, ev e ya ku wan ji pîşesaziyên din cuda dike. Hunerên destan ji me re cihek pêşkêş dikin ku em afirîneriyê bê sînor îfade bikin.

Parastina Mîrateya Çandî

Gelek dengan banga parastina hunerên destan wekî mîrateke çandî kir ku pêdivî bi baldarî û lênêrînê heye. Parastina hunerên destan parastina giyanê mîrat û nasnameya çandî ye. Her hunereke ku winda dibe beşek ji dîrok û bîranînê ye ku divê em di dilê xwe de zindî bihêlin.

Hunerên destan ên kevneşopî beşek girîng ji mîrata me ya çandî û civakî ne. Divê em bi piştgirîkirina fêrkirina hunerên destan ji nifşên nû re hewl bidin ku vê mîrata dewlemend biparêzin. Hunerên destan ne tenê kar in, ew çîrok in ku dîroka gelan vedibêjin û ruh û afirîneriya wan temsîl dikin. Di cîhana me ya nûjen de, divê em bizanin ku parastina van huneran ji bo misogerkirina domdariya nasnameya me ya çandî û mîrata me ya dewlemend girîng e.

Sudoku:Pirs 69

4	9	2	7	3	5	6	8	1
7	8	1	6	2	9	4	5	3
5	3	6	1	4	8	9	2	7
1	5	3	2	7	4	8	9	6
6	7	9	5	8	1	2	3	4
8	2	4	3	9	6	1	7	5
2	4	5	9	6	3	7	1	8
3	6	7	8	1	2	5	4	9
9	1	8	4	5	7	3	6	2

Sudoku: Bersiv 70

6		3	8		2			
				7		1		
			5			9	8	
	8		3		7	4	6	
2								8
	6	7	9		5		1	
	7	4			3			
		9		6				
			4		8	3		9

FERHENGA BIWÊJAN

Karwan ma li hêviya pîrê, pîrê hat ji karwan derbas bû:
- Dema mirov qîmet bide yekî û ew wê qenciyê nebîne, hingê tê gotin.

Li ser zimanê min e:
- Hindik maye ku were bîra min; çawa ku bê bîra min û dîsa biçe.

Tu neşikirînî sêl nanê te napêje:
- Ku tu qenciyê ji bîr bikî, tuyê zererê bibînî.

Yê ji çavan dûr ji dilan jî dûr e:
- Dema demeke dirêj mirov hev nebîne mirov he ji bîr dike.

LI SER XWEPARASTIN Û XWEPERWERDEKIRINÊ

Çavan ji xwe diborîne:
- Ji bo ku ti kes çavan lê nede xwe bi awayekî din nîşan dide; (ku dewlemend be xwe xizan nîşan dide) xwe ji çavan diparêze.

Çavlixwe ye:
-Hay ji bejin û bala xwe dimîne û rûmeta xwe jî diparêze.

Dawa wî paqij e/dawîna wî paqij e:
- Mirovekî binamûs e; ne çavlider e.

Dilbixwe re ye:
- Ji xwe hes dike; li ber **xwe** dikeve; hay ji xwe dimîne; xwe diparêze.

Ez ne ji ber dewaran hatime:
- Ez ne mirovekî nezan im.

Gur li devera bêse digere:
- Kesên xwe nadin ciyê bixeter ji bo wan tê gotin.

Ji stûyê xwe deranî/ji stûyê xwe derxist:
- Xwe bêsûc nîşan da; xwe ji sûc paqij kir.

Kêrvoşka xeman e, dev diçêre, çav li bazdan e:
- Pir hay ji xwe dimîne; tirsonek e.

Kêvjalan dev li mar kir, beqan ling li ba kir:
- Dema hin ji ber xetereke nêzîk direvin tê gotin.

Li ser xwe disekine:
- Hay ji gotinên xwe û kirinên xwe heye; xwe kontrol dike; zûbizû şaşîtiyan nake.

Mêş dikeve devê vekirî:
- Ji bo xweparastinê tê gotin.

Ne gayê min li garanê ye, ne galgala nanê gavên dikim:
- Ez tevlî wî karî nabim heta ku serê xwe pê re biêşînim.
(Gavanê gund her êvar her malê nenek û hin xwarin didanê)

Ji Pirtûka Ferhenga Biwêjan Ya Diyar Bohtî

Jineolojî; Ber bi zanista jin û jiyanek azad ve

Jîneolojî di xebatên xwe yên salekê de, kurkirin û xurtkirina zanisa jin di civakê de him li ser asta herêmê û him jî bandora wê li ser asta cîhanê, dengvedanek ava kir. Jineolojî îsal di şîrovekirina rewşa jinan, hişmendiya zayendperest û baviksalar de dibe hêza jin. **R-2**

Peyamên piştgiriyê ji bo pêvajoya Aştî û Civaka Demokratîk berdewam in

Peyamên piştgiriyê ji bo pêvajoya Aştî û Civaka Demokratîk a ku ji aliyê Rêber Apo ve hatiye destpêkirin, berdewam in. Li ser vê bingehê gelek kesayetên navdar li ser asta cîhanî piştgiriya xwe ji bo pêvajoya Aştî û Civaka Demokratîk dan nîşandin. **R-11**

Ronahî
Şopdara Rastiyê ye
Rojnameya siyasî, civakî û çandî   Jimar :1337   28-Berfanbar-2025   www.ronahi.net/ku/
Nirx: 500 L.S

Xebatên salekê yên rêxistinên Stêrk û Nûdem

Tevî şert û mercên dijwar ku herêm tê re derbas dibe, di nava pirsgirêkên mirovî û civakî yên zehmet de, rêxistinên Stêrk û Nûdem li Herêma Bakur û Rojhilatê Sûriyê xebatên berbiçav ji bo zarok û kesên xwedî pêdiviyên taybet, dan meşandin.**R-7**

Bi çandina darên berû şehîdan bi bîr tîne

Nivîskar Xeyrî Gerzan her sal di meha Berfanbarê de darên berû li Goristanên Şehîdan ên Rojavayê Kurdistanê diçîne. Xeyrî Gerzan diyar ku kir ku armanca wî ji çandina darên berû, ji bo bîranîna şehîdan û xweşikkirina jîngeha Rojava. **R-8**

KÎ LI PÊŞIYA PEYMANA 10'Ê ADARÊ DIBE ASTENG?

Ji bo avakirina Sûriyeke demokratîk û pirreng, di navbera Fermandarê Giştî yê QSD'ê Mezlûm Ebdî û serokê hikumeta veguhêz a Sûriyê Ehmed El-Şara de Peymana 10'ê Adarê hat îmzekirin. Lê tevî derbasbûna 10 mehan di ser îmzekirina peymanê re, hikumeta veguhêz ku ji aliyê Tirkiyê ve tê birêvebirin li pêşiya pêkanînan bendên peymanê dibe asteng û tu gavên piratîkî neavêtiye, hewldanên pêkanîna peymanê tenê ji aliyê Rêveberiya Xweser û QSD'ê ve tê kirin.**R-4**

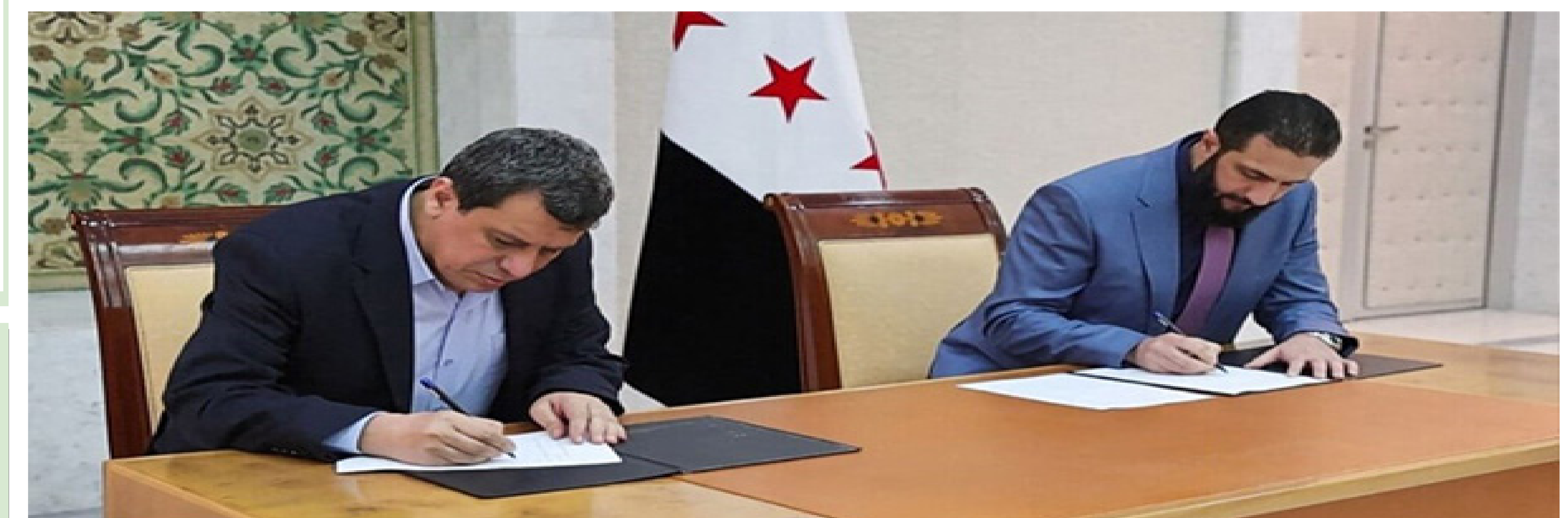

'AKP'ê bi rengê ewlehî, ne qanûnî nêzî pêvajoyê dibe'

Sekreterê Giştî yê Partiya Çep a Kurd li Sûriyê Mihemed Mûsa diyar kir ku însiyatîfa ji aliyê Rêber Apo ve hatiye destpêkirin ne tenê ji bo Tirkiyê, ji bo tevahî herêmê girîng e, lê mixabin rayedarên Tirk bi rengê ewlehî, ne qanûnî nêzî pêvajoyê dibin û got, "Dewleta Tirk dixwaze Bakur û Rojhilatê Sûriyê jî bê ewle û bê statu bike."**R-6**

DIVÊ ŞOREŞA JIN BIBE ŞOREŞA HERÎ KÛR
Bêrîtan Xalid R-2

Kurd Êdî Qedera Hebûnê Rehîneyî Ti Hêzê Nakin
Idrîs Henan R-4

Seferên Tirkperestiyê
Ahmet Aktaş R-6

Dil û bîra Kurdî
Remezan Olçen R-9

Jineolojî; Ber bi zanista jin û jiyanek azad ve

Jîneolojî di xebatên xwe yên salekê de, kurkirin û xurtkirina zanisa jin di civakê de him li ser asta herêmê û him jî bandora wê li ser asta cîhanê, dengvedanek ava kir. Jineolojî îsal di şîrovekirina rewşa jinan, hişmendiya zayendperest û baviksalar de dibe hêza jin .

Stêrk Mihemed/Qamişlo

Ji bo redkirina zihniyeta baviksalar ku li ser jinê tê meşandin, hişmendiya zayendperest ku jinê dike qurbana zihniyeta zilamtî û desthilatdariyê herwiha ji bo bidestxistina mafê jinan, neqebûlkirina tundî, redkirina destdirêjiya ku li ser jinê tê meşandin û têkoşîna li hemberî hişmendiya bindestiya jinê zanist û tevgerek derket ku bibe dengê mafê jinan ew jî Jineolojî ye. Jineolojî yekem car di sala 2008'an de ji aliyê Rêber Apo ve di pirtûka sosyolojiya azadî de hat pêşniyarkirin.

Rêber Apo bi vê zanistê diyar dike ku heta jin azad nebin civak jî azad nabe herwiha diyar dike ku azadiya jinan asta azadiya civakê diyar dike. Jineolojî cara yekem di sala 2011'an de rêxistinbûna xwe li çiyayên azad ava dike. Her wiha yekem car konferansa xwe di sala 2015'an de bi tevlibûna 140 delegeyan pêk tîne. Di konferansê de biryar hatibû girtin ku jineolojî şaxên xwe belavî tevahî cîhanê bike û xwe bigihîjîne tevahî jinên cîhanê.

Navenda lêkolînên Jineolojî şîrovekirina rewşa jinan e

Navenda Lêkolînê ya Jineolojî, weke zanist di nava civakê de tê nasîn. Tişta herî girîng ew e ku rengê navenda lêkolînê û şêwazên civakî bi civaka bidin naskirin. Gava yekemîn ku Jineolojî di nava civaka Rojavayê Kurdistanê de avêt, naskirina nakokiyên di nava civakê de û hişyarkirina civakê li ser wê şêwazê bû. Dema saziya jineolojî xwe bi rêxistin kir di gava yekem de pirsgirêka ku civak dijîn wê nas kirin. Herwiha danasîna Jineolojiyê di nava civakê de kir. Piştî wê navendên xwe li hemû bajaran ava kir û ji wan yek jî li Qamişloyê ava bû. Di 14'ê Îlona 2017'an de navenda lêkolîn û perwerdeya Jineolojî li bajarê Dêrîkê ava kir. Niha jî navendên jineolijî tên ava kirin û bi taybetî rewşa civakê di vê navendê de tên nirxandin. Herwiha şêwaz û rengê jinê di vê navendê de tên nirxandin. Di gava destpêkê de bi 5 kesan Navenda Lêkolîn û Pewerdeya Jinelojiyê hat vekir. Navenda jineolojî bi rengên cuda hat nasîn, bi taybetî rêbazên lêkolînê bi rengê jinan dike. Armanca jineolojî bi vekirina vê navendê ew e ku rewşa jinan şîrove bikin. Her wiha pirsgirêka civaka xwe çareser bikin. Bi demê re navendên lêkolînê li bajarên Bakur û Rojhilatê Sûriyeyê jî hatin vekirin.

Li hemberî hişmendiya zayendperest û baviksalar jineolojî dibe hêza jin

Jîneolojî zanista jin û jiyanê ye, zanista jiyana komînal a azad e, zanista paradîgmaya neteweya demokratîk e û zanista şoreşa jinan e. Ev zanist, ku alternatîfek ji bo zanistên pozîtîvîst ên pêşketî yên bi hişmendiya baviksalar û zihniyeyta wan ku jin û civak bi rêya wan têne kolekirin temsîl dike, hewlidide ku şûna hişemendiya baviksalar û modernîteya kapîtalîst bigire, jiyana ku em dijîn ji nû ve şekil dide da ku jiyanek komînal a azad bi dest bixe. Hêjayî gotinê ye ku her tişt di qonaxa destpêkê de mijara înkar û hewldanên tasfiyekirinê ye, çi bi hedefgirtina pêşengên wê be, çi jî bi biçûkxistina xebat û lêkolînên ku di nav de têne kirin be. Di rojên destpêkê yên navendên lêkolînê yên Jineolojiyê li Bakur û Rojhilatê Sûriyeyê de, bi karanîna ajanên girêdayî hişmendiya faşîst û dewletnetewan, Malda Kusa, endama navenda lêkolînê ya Jineolojiyê li Hesekê, di sala 2019'an de û rojnamevan û çalakvan Nagihan Akarsal jî di sala 2022'an de hatin hedefgirtin. Zihniyeta desthilatdaran bi çi rengî be dixwaze vîn û îradeyê jinê bişkîne û bike hedefa xwe ji ber ku qebûlnake jin bibe xwedî îrade û hêz.

Xebata Akademiya Jineolojiyê xebatekî serbixwe ye

Xebata Akademiya Jineolojiyê bi saziyek an navendek taybetî ve ne girêdayî ye berovajî vê ew têgeha hebûn, xwe û zanînê xurt dike. Bi rêya vê yekê, ew hewldidin ku têkiliyên saxlem di navbera beşên cûda yên civakê de ava bikin û şêweyên tundûtûjiya li dijî jinan, çi li dijî wan be çi jî ji hêla kesên li dora wan ve, kêm bikin. Ji bo avakirina jiyanek bi rastî hevpar, divê hemû jin li Jineolojiyê kûr bibin û wê belav bikin. Ev berpirsiyariyek e ku li ser milên hemû jinên ku hesreta azadî û wekheviyê dikin e.

Kar û xebatên Jîneolojî yên sala 2025'an ku hatine meşandin

-Ji bo salvegera şeşemîn a şehadeta Malda Kusa dewreyeke perwerdê ya sê rojan ji Helebê heya Kantona Cizîrê hat vekirin, di dewreyê de jiyan şehîd, têgehên jineolojî û jiyana komînal hat dayîn. Encûman, sazî û rêxistin beşdarî vê perwerdeyê bûn.

-Di sêyemîn salvegera şehadeta Nagihan Akarsal de, çalakiyek rojên Jineolojiyê ji bo rûmeta hat li dar xist di çalekiyê de wane, semîner, çalakiyên çandî û hunerî hatin dayîn.

-Li hemû akademiyên leşkerî û sivîlî de waneyên du rojan li ser Jineolojiyê û jiyana civakî hat dayîn. Di van waneyan de nîqaş li ser pirsgirêkên civakî û çareseriyên wan ên guncaw hat kirin.

-Di navenda jineolojî de mijarên sosyolojîk, çandî, siyasî û hunerî tên lêkolîn kirin da ku bigihîjin koka pirsgirêkê û bigihîjin çareseriya herî guncaw.

-Li gundê Jinwarê ji bo zarokan darîngeh û navendek ji bo keçan hat vekirin da ku çalakiyên wan ên rêxistinî hêsan bike.

-Yek ji çalakiyên akademiya jineolojî yên herî girîng organîzekirina du waneyên li ser dîroka Suryanî û dîroka felsefeyê bû. Jinên ji pêkhateyên Kurd, Ereb û Suryanî beşdarî van waneyê bûn.

-Her wiha care sêyemîna ku akademiya jineolojî li pey hev beşdarî pêşengeha Pirtûkan a Navneteweyî ya Şehîd Herkol bû. Weşanên Akademiya Jineolojiyê beşek taybet bû ku neh pirtûk tê de hatin pêşkêş kirin, di nav wan de ev hene:

"Bingeha Dîrokî û Pêşeroja Şoreşa Jinan" ji hêla Şervîn Nodem ve."

"Nîşeyên li ser waneyên Jineolojiyê" ji hêla Zozan Sîma ve."

"Dîroka Femînîzmê" ji hêla Heja Zeryan ve

"Nirxandinek Nasnameya Mêr ji Perspektîfa Jineolojiyê" ji hêla Şehîd Mahir Atakan ve."

-Pirtûka helbestan ya Şehîd Nagihan Akarsal."

-Bernameyên Konferansa Duyemîn a Jineolojiyê bi sê zimanan: Kurdî, Erebî û Tirkî bûn

-pirtûk li ser perspektîfa jinê hatine nivîsandin û behsa Şoreşa Rojava dikin.

-Beşdarbûna Akademiya Jineolojiyê di pêşengeha Pirtûkan a Navneteweyî de rolek erênî di belavkirina ramana Jineolojiyê di nav xwendevanan de lîst. Gotara jineolojî ya li pêşengehê, li ser peyama ku Rêber Ocalan ji akademiya jineolojî re şandibû, jî bi awayekî erênî deng veda.

-Herwiha, hejmareke mazin ji xwendekarên jin ya başa jineolojî ji zanîngeha Rojava derçû û cihê xwe di sazî û navendê lêkolînên jineolojî de girtin.

-Vekirina Beşa Jineolojiyê li Zanîngeha Kobaniyê, li ser daxwaza civaka herêmî û mamosteyan, hestek berpirsiyarî û berdewamiyê ya xurttir û kûrtir di akademiya jineolojî de çandin.

-Di derbarê çalakiyên 25'ê Mijdarê, roja têkoşîna li dijî tundiya li ser jinê de, li seranserî herêmê deng vedan. Berî vê di dîrokê de, li ser çar tebeqeyên prensîbên rizgariya jinan û çar çandên ku ji hêla çanda Dayika Xwedawend, çanda jinên qesrê, çanda Satî û çanda jina azad ve têne temsîl kirin lêkolîn kir.

-Bi boneya 25'ê Mijdarê, akademiya jineolojî semîner û panêl li ser van mijaran li dar xistin û bi jinan re li ser wan nîqaş kirin. Ya herî berbiçav ev e ku ev xebat bandorek rasterast û nerasterast li ser pêşkeftina kesane ya jinan û xurtkirina hesta wan a xwe dikin, ku ew bi xwe yek ji armancên Akademiya Jineolojiyê ye.

Ji Ramanên Jin

DIVÊ ŞOREŞA JIN BIBE ŞOREŞA HERÎ KÛR

Bêrîtan Xalid

Koletî û zordariya ku li ser jinê hate meşandin di gelek qadan de hişte ku jin bifetise .Lê vê dirêj nekir ji ber wê bi ked û tekoşîna xwe cih û navê xwe di tevahiya dîrokên cîhanî de bi tîpên zêrîn nivîsand.Lewma bo vê Rêber Apo got:Ya pêdivî pê heye şoreşeke jinê ya ku wê li tevahiya qadên civakî were meşandin .Ji bo vê mirov dikare bêje koletiya herî kûr koletiya jinê ye .Li dijî vê koletiyê divê şoreşa jinê jî bibe şoreşa herî kûr . Divê şoreşa jn gavên bi kok bavêje .

Her kesî şahidî kir ku jinan ji dema hatina xwe ji dunyayê re di bin serenavê "jin jiyan azadî" bi rengê xwe jiyan xemiland , tevî ku desthilatdariya mêr her cure êş û tunehebandinê sr meşand jî lê dikarîbû bi gotina ez heme dijî vî mejiyî serî hilde .Her tim jinan serkêşî ji şoreş û serhildanan re kiriye , mirov dikare çend mînakên ji şoreşên cîhanî yên jinan bîn ziman. Şoreşa Ektober ya jinên Rûsî mînaka herî berbiçave . Şoreşa Ektober di sala 1917 de li Rûsyayê qewimî .Armanc ew bû ku kapîtalîzmê hilweşîne û li şûna wê hikumeta sosyalîst ava bikin .

Ev şoreş bû sedema damezirandina Yekîtiya Sovyatê . Bêguman jinan roleke pir girîng lîstin , jinên karker di 23 Sibatê de serî rakirin û derketin bi daxwaza aşîtiyê. Ev xwepêşandan bû destpêka şoreşê . Jinên derketin di fabrîqeyên tekstîlê de dixebitîn, ew rastî şertên dijwar , birçîbûn û şerê nêrî hatin . Lewma jinan piştî vê yekê mafê dengdanê wergirt , zewaca bi qanûn hate naskirin , jinan dikarîbû xwendibana , dest bi kar û siyasetê kirin , ev bû yek ji pêşketinên girîng li ser mafên jinan di wê demê de . Min ev mînak bo çi got , bo ku her kesekî ku ji hêza jin bawer nake bawer bike . Îcar bi rehetî niha em dikarin bi zelalî û serbilindî behsa şoreşa jinan bikin bi gotineke din şoreşa Rojava. Yek ji cihên ku ala tevgera jinên Kurd lê hatî hildan Rojava ye. Li Kobanî 19 Tîrmeha 2012'an de, li Sûriyê ku pêla serhildanê ya binavê "Bihara Ereban" li dijî rejîmên çewsîner ên Rojhilata Navîn belav bû, çirûska yekemîn a şoreşa jinê ya Rojava ku di şerê li dijî desthilatdariya BAAS'ê de li şûna avakirina statukoya nû, gelan li ser esasê azadiyê bi rêxistin kir, gav hat avêtin.Şoreşa 19'ê Tîrmehê li Rojavayê Kurdistanê dîroka berxwedana jinan careke din zindî kir, û rastiya wê ya dîrokî ya ku bi hezarên salan nehatibû tomarkirin û her dem her kes hewl dida ku nasnameya wê ji holê rake, vegerand. Yek ji nasnameyên ku Rojavayê Kurdistanê Pê navdar bû jî berxwedana jinê ye. Bi şoreşê re jin dîsa vegeriyan jiyanê û rol û şarezayiya xwe nas kirin. Ji ber ku jin niha di hemû qadan de xwedî rola sereke ye û di hemû qadan de jî xwedî îradeya biryardayînê ye. Ev şoreşa ku jinan muhra xwe lê xistîn, bi fikir û nirxên xwe ku diparêze bala hemû gelên bindest ên cihanî dikşîne, bi mezinbûnê re bandora xwe didomîne. Şoreşa ku ji herêma Bakurê Sûriyeyê derbas bû û li tevahiya sûriyeyê û Rojhilata Navîn belav bû, îro li tevahiya cihanê di cewherê xwe de weke Şoreşa Jinê tê nas kirin.Di hemû qadan de bi rola pêşengtiyê ji cîhanê re bûye ronahiya hêviyê. Jin di biryarên siyasî û aborî de xwedî gotin û biryar in. Em dibînin ku jin bi rêxistin û fermandariya xwe di biryarên leşkerî de cih digirin.

Her çend ev têkoşîn bibe sedema geşedanên giring jî, divê em vê rastiyê ji bîr nekin ku divê hê bêhtir bê kirin. Ji ber vê yekê divê Şoreşa Jinê ne weke têkoşîneke ku her roj tê jiyîn, pêşdikeve û mezin dibe bê nirxandin.

Peyamên piştgiriyê ji bo pêvajoya Aştî û Civaka Demokratîk berdewam in

Peyamên piştgiriyê ji bo pêvajoya Aştî û Civaka Demokratîk a ku ji aliyê Rêber Apo ve hatiye destpêkirin, berdewam in. Li ser vê bingehê gelek kesayetên navdar li ser asta cîhanî piştgiriya xwe ji bo pêvajoya Aştî û Civaka Demokratîk dan nîşandin.

Navenda Nûçeyan

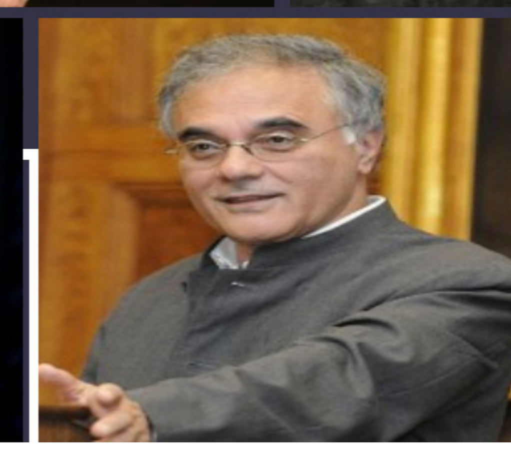

Rêber Apo piştî berxwedanî û têkoşîna 27 salan, di 27'ê Sibatê de banga Aşîtî û Civaka Demokratîk kir. Ev bang li tevahiya Rojhilata Navîn û cîhanê deng ve da, gelek azadîxwazên cîhanê piştgirtiya xwe ji vê bangê re kirin. Di heman demê de, li ser vê bangê Tevgera Azadiyê PKK'ê kongrê xwe yên 12 emîn li darxist. Herwiha li ser banga Rêber Apo a bi dawî kirina şerê çekdarî komek ji PKK'ê bi merasîmeke sembolîk çekên xwe şewitandin, ev yek jî weke nameyekê bû ji bo tevahî cîhanê û hêzên dijber ku em şerê çekdarî radiwesînin û ji bo doza gelê Kurd û Kurdistanê derbasî qonaxa siyasî û qanûnî dibin. Herwiha gelek kesan li ser seranserî cîhanê piştgiriya xwe ji bo pêvejoya Aşîtî û Civaka demokratîk dan nîşandin.

Piştgiriya rewşenbîr, nivîskar, fîlozof, akademîsyen, dîroknas û gelek derdorên cuda yên ji seranserî cîhanê ya ji bo Pêvajoya Aştî û Civaka Demokratîk a bi banga Rêberê Gelê Kurd Abdullah Ocalan hatiye destpêkirin didome. Helbestvan, nivîskar, wergêrê lîteraturê Jorge Riechmann ku li Zanîngeha Xweser a Madrîdê profesorê Felsefeya Exlaqê ye, têkildarî pêvajoyê peyamek şand. Di peyama xwe de got ku têkiliyeke wan a zêde ji bo pêvajoyê heye. Di heman demê de, Fîlozofê Amerîkî Todd May ku peyamek şand, diyar kir ku divê ev pêvajoya ku ji hêla Abdullah Ocalan û muxatabên wê ve hatiye destpêkirin, baş were bikaranîn. Herwiha Profesorê Zanista Siyasetê Sumantra Bose jî peyamek piştgiriyê ji Partiya Wekhevî û Demokrasiyê ya Gelan (DEM Partî) re şand, der barê Banga Aştî û Civaka Demokratîk a Ocalan de ku di 27'ê Sibatê de kir. Herwiha Akademisyenê Ugandî Mehmûd Mamdanî peyamek ji bo piştgiriya pêvejoya aşîtî û civaka demokratîk şanid. Lewma Dîroknasê îtalî Franco Cardini peyam ji bo piştgiya pêvjoyê şanid.

Di sala 2025'an de gelek gav hatin avêtin

Peyama Riechmann wiha ye: "Bêguman gavên di sala 2025'an de ji hêla Abdullah Ocalan û PKK'ê ve hatine avêtin ku nûnertiya beşeke girîng a Kurdan dikin, di mijara demokratîkbûna Tirikyeyê û ji bo pêkvejiyaneke aştiyane ya li herêmê rêyên nû vekir. Em vê pêvajoyê li Spanyayê bi eleqeyeke mezin dişopînin. Dixwazim bînim ziman ku piştgiriyê didim vê hewldana wêrek. Hêvî ew ku hikumeta Tirk jî bi awayekî guncav bersiva vê rewşê bide. Di serdemeke ku li gelek deverên cîhanê leşkerîbûn zêde dibe de hewceye lêgerîna rêyên aştiyê hedefa me ya ewil be. Ji we re silavên xwe dişînim."

Jorge Riechman kî ye?

Jorge Riechman, di 24'ê Adara 1962'yan de li Madrîd a Spanyayê ji dayik bû. Helbestvan, wergêrê lîteratûrê û li Zanîngea Xweser a Madrîdê jî profesorê Felsefeya Exlaqê ye. Di qadên wêje û felsefeyê de xebatên xwe didomîne û bi taybet jî li ser mijarên etîk, ekolojî û felsefeya siyasetê ya "kesk" disekine. Berhemên wî yên helbest, ceribandin û akademîk hatine weşandin. Herwiha li zanîngehên cuda xebitî û xebatên xwe yên akademîk domand.

'Pêwîst e hemû alî ji vê derfetê sûd werbigirin'

Fîlozofê Amerîkî Todd May, di peyama xwe de wiha dibêje: "Ev pêvajoya ku ji hêla Abdullah Ocalan û muxatabên wê ve hatiye destpêkirin, deriyê pêşerojeke demokratîktir ji bo gelê Tirkiyeyê vedike; divê hemû alî ji vê derfetê sûd werbigirin."

Peyama Todd May wiha ye: "Ez ji welatekî ku demeke dirêj e di bin desthilatdariya otorîter de ye dinivîsim; Ez dixwazim piştgiriyê bidim û teşwîq bikim ku pêvajoya aştiya demokratîk a di navbera Tirkiye û gelê Kurd de çêbibe. Ji bo demeke pir dirêj, gelê Kurd li Tirkiye û deverên din bi neheqî û vederkirinê re rû bi rû maye û ji beşdariya demokratîk bêpar maye. Ev pêvajoya ku ji hêla Abdullah Ocalan û hevpîşeyên wî ve hatiye destpêkirin, deriyê pêşerojeke demokratîktir ji bo gelê Tirkiyeyê vedike; divê hemû alî ji vê derfetê sûd werbigirin. Ez ji we re serkeftinê dixwazim di avakirina pergaleke demokratîktir û berhevkirina fêkiryên wê de."

'Pêvejoyê pêşerojeke demokratîktir ji bo gelê Tirkiyê vedike'

Bose wiha di peyama xwe de dibêje: "Îşaret bi pêwîstiya çareseriyeke dadperwerane ji bo pirsgirêka Kurd li Tirkiyeyê kir. Ez ji salên xwendina xwe ya li Dewletên Yekbûyî yên Amerîkayê ve bi kûrahî beşdarî têkoşîna Kurdan a ji bo maf û azadiyê bû me. Ji wê demê ve, min rêça dijwar û aloz a vê têkoşînê ji nêz ve şopand. Carinan pêşketinên dilxweşker çêbûn, lê di heman demê de demên bêhêvîtiyê yên kûr jî çêbûn. Îro, çareseriyeke demokratîk û bikêrhatî ji bo vê pevçûna demdirêj li ber çavan e. Ez hêvî û dua dikim ku ev ne xeyal be."

'Li ser pêvejoya Aşîtî û civaka Demokratîk dixebitim'

Bose di peyama xwe de wiha domand: "Wekî akademîsyenekî ku li ser pêvajoyên Aştî û Civaka Demokratîk dixebite, ez dizanim ku rêya aştiya mayînde û berbiçav dê ne hêsan be. Lêbelê, ez ji hemû aliyan dixwazim ku vê kêliya hêviyê binirxînin. Encameke serketî ne tenê dê li çaraliyê cîhanê were pesinandin, dê navên mîmarên vê serkeftinê jî di rûpelên rûmetê yên dîrokê de werin nivîsandin. Ev herêm ku ev pevçûn lê derketiye û pir caran bi tundûtûjiyê ve hatiye bibîranîn, dê ne şer, dê mînaka aştiyê berpêş bike. Di salên pêş de, ez hêvî dikim ku ez karibim ji xwendekarên xwe re rave bikim, ku ev serkeftin çawa tevî hemû zehmetiyan û barên giran ên rabirdûya nêzîk hat bidestxistin. Ez silavên xwe yên biratî û daxwazên xwe yên germ pêşkêşî gelê we dikim ku demeke dirêj e ji bo dozeke adil êş û zehmetiyên mezin kişandiye."

Peyama Goran Therborn wiha ye: "Rêberê Gelê Kurd Abdullah Ocalan, di demeke qêrîna ji bo şer li cîhanê bilind dibe de banga aştiyê kir. Tu guman nînin ku Ocalan Mandelayê serdema me ye. Heke ev pêvajo bi ser keve, ev tê wê wateyê ku Ocalan Xelata Aştiyê ya Nobelê heq dike. Gelê Kurd, ji ber ku xwedî lîderekî wiha ye, serfiraz e. Bi qasî hîn bûme, komîsyona li TBMM'ê hatiye avakirin dê di rojên pêş de bi Ocalan re hevdîtinê bike. Ev ne tenê ji bo Kurdan lê ji bo hemû cîhanê kêliyeke dîrokî ye. Ez heta dawiyê piştgiriyê didim Ocalan ku çareseriya demokratîk û aştiyane ya pirsgirêka Kurd weke parçeyeke têkoşîna sosyalîst a navneteweyî dibîne."

'Aştîya ku li Tirkiyeyê pêk bê dê destkeftiyeke herêmî û cîhanî be'

Akademisyenê Ugandî Mehmûd Mamdanî, di peyama xwe ya piştgiriyê de ya ji bo Banga Aştî û Civaka Demokratîk a Abdullah Ocalan got: "Aştîya ku li Tirkiyeyê pêk bê dê destkeftiyeke herêmî û cîhanî be."

Akademisyen, dîroknas û teorîsyenê siyasetê yê Ugandayî Profesor Mahmood Mamdani, di peyama de ku ji Partiya Wekhevî û Demokrasiya Gelan (DEM Partî) re şand, pistgiriya xwe ji bo Banga Rêberê Gelê Kurd Abdullah Ocalan ragihand.

'Ez piştgirtiyê didim têkoîna ji bo aşîtî û civaka demkratîk'

Peyama Memdanî wiha ye: "Çareseriyeke aştiyane û demokratîk a pirsgirêka Kurd dê hem ji bo gelê Kurd û hem jî ji bo gelê Tirk destkeftiyeke mezin be. Gava di vî warî de bê nirxandin, redkirina têkoşîna çekdarî ji aliyê rêberê Kurd Abdullah Ocalan ve û parêzvaniya danûstandinên demokratîk ji bo herêmê derfetek e. Aştiya ku li Tirkiyeyê pêk were dê destkeftiyeke herêmî û cîhanî be. Ez bi tevahî piştgiriyê didim têkoşîna we ya ji bo aştî û demokrasiyê."

'Ez piştgiriyê didim pêvajoyê'

Peyama Dîroknasê îtalî Franco Cardini de wiha hate gotin: "Ez piştgiriyê didim pêvajoya aştiyê ya naskirina mafên ziman, çandî û siyasî armanc dike. Herwiha Di vê serdema krîtîk de dixwazim bi aşkerayî û zelal destnîşan bikim ku bi parastina diyalog, tevlibûna demokratîk û parastina mafên sereke yên hemû kesên li welat dijîn re me. Ez piştgiriyê didim pêvajoya aştiyê ya naskirina mafên ziman, çandî û siyasî armanc dike. Jinûveavakirina baweriyê, pêçandina birînên raborî û avakirina pêşerojeke hevpar tenê bi vî awayî dikare bibe."

Dîroknasê îtalî Franco Cardini kî ye?

Dîroknasê îtalî, nivîskar û akademîsyen Franco Cardini, di 5'ê Tebaxa 1940'ê de li Floransayê ji dayik bû. Bi xebatên xwe yên têkildarî dîroka Serdema Navîn, Seferên Xaçparêzan, Têkiliyên Xiristiyanî-Îslamiyetê û dîroka çanda Ewropayê tê naskirin. Li Zanîngeha Floransayê jî weke profesorê Dîroka Serdema Navîn xebitî bû. Cardini, ne tenê bi berhemên xwe yên akademîk lê di heman demê de bi gotar û pirtûkên xwe yên li ser dîroka populer jî xwe gihand gelek kesan.

Ji bo zindîkirina DAIŞ’ê bikaranîna jin û ciwanan

MÎTa Tirk ji bo têkbirina ewlehiya herêmê û pêkanîna pilanên xwe, li aliyekî jin û ciwanên Sûrî perwerde dike û wan wekî sîxur bi kar tîne, li aliyê din jî destekê dide jinên DAIŞ'î ku li ser tevahî cîhanî xetereke mezin in.

Birûc Resûl/Qamişlo

Perwerdeya îstixbaratê li kampa Riha yê hatiya avakirin

Dewleta Tirk a ku di navbera salên 2014-2017’an de li kampên bi navê koçberên Sûriyê yên li Hawar Kilîs, Riha û Dîlok’ê bi sedan çeteyên DAIŞ’ê rêxistin kir û êrişî axa Rojavayê Kurdistanê kirin, di pêvajoyên pêş de jî dest bi şopandina stratejiyeke nû kir. Di çarçoveya vê stratejiyê de hat zanîn ku dewleta Tirk li ser xebatên îstixbaratê disekine, bi destê MÎT’ê taybetî kampên perwerdeya îstixbaratê ya li Riha hatî avakirin, armanc dikin ku ciwanên Sûriyê ji gelek herêmên Sûriyê bi taybetî jî herêmên Rêveberiya Xweser a Demokratîk a Rojava re rêkin. Ev nêzîkatî û kiryarê ku dewleta Tirk pê dirabe, dide xuyakirin ku diwaze Sûrî û bi taybetî herêma ku Rêveberiya Xweser bi rêve dibe bike dinava tevlîhevî û metrsiyê de bimîne, qaşo niha pêvajoya Aştî û Civaka Demokratîk e ku ji aliyê Rêber Apo ve hat destpêkirin ev pêvajo jî ji bo çareserkirina tavahî alozî û pirsgirêkên di Rojhilata Navîn de ye. Dewleta Tirk dibêje em ê pêvajoyê ber bi aştiyê ve bibin, lê ew bi awayekî veşatî tevlîhevî û terorê zêde dike.

MÎT`ê mala xwe

Niha jî navenda perwerdeya ciwanan a ku Tirkiyê li Kampa Rihayê ava kiriye, bûye qada ku ciwanên Sûriyê ji malbatên xwe tên veqetandin û rastî perwerdeya leşkerî û îstixbaratê tên. Ev pêkhate beşek ji plana zêdekirina bandora dewleta Tirk a dagirker li Sûriyê û berfirehkirina tora xwe ya îstîxbaratê ya ji herêmên Rêveberiya Xweser e. Ciwanên ku anîne kampê ji malbatên xwe tên veqetandin, telefonên wan tên girtin û qeydên wan ên şexsî tên lêkolînkirin. Hesabên wan yên medya ya civakî û danûstandinên wan ên berê têne lêkolîn kirin. Destûr tê dayîn ku hefteyê carekê bi malbatên xwe re hevdîtinê bikin, lê ev hevdîtin di bin kontrolên tund de pêk tên. Perwerdeya ku ji aliyê leşkerên Tirk ve tê dayîn, armanc dike ku bi HTŞ’ê re avahiyeke rêxistinkirî ava bike û li qadê kapasîteya îstîxbarata Tirkiyê zêde bike. Hat diyarkirin ku her kesê ku beşdarî pêvajoya perwerdeyê bûye, tevlî bernameya îstîxbarat û hizrînê bûne. Li vir sûcên ne mrovî tê kirin, pêwîst e ku di temenê ciwantiyê de ji bo pêşerojeke bi ewle bidin pêşiya wan û bibin xwedî avahiya civaka xwe ne xerabiya wê, lê di roja îro tê dîtin ku çawa dewleta Tirk ew pêşeroja wan ciwan e vediguherîne tarîtiyê û wan dike MÎT`ê mala xwe. Ji bilî vê jî êdî hewl didin ku jinên di kampê de jî derbasî xebatê Îstîxbaratî bikin, tê pêşbînîkirin ku jin bi rêya têkiliyên civakî ji bo berhevkirina agahiyan bên nirxandin.

Bi karanîna koçberan

kesên ku ji Tirkiyê derbasî Sûriyê dibin, di bin navê “qaçaxçîtîyê” de ji sînor tên derbaskirin, Bi vê rêbazê hat zanîn ku hin kesên li kampê derbasî herêmên Rêveberiya Xweser hatine kirin û li gorî armancên MÎT’ê dixebitin. Dewleta Tirk koçberên Sûriyê pêşwazîkiriya, lê ne ji bo rewşekî mirovî wan di kampan de bi cih kirine. Dewleta Tirk ji bo ku koçberên Sûriyê li gor berjewandiyê xwe bikar bîne, wan pêşwazî dike. Ji destpêka şoreş û aloziya li Sûriyê, dewleta Tirk ciwanên ku koçberî tirkiyê bûne, wan di aliyê leşkerî û îstîxbaratî dide perwerde kirin, da ku wan bizîvirêne Sûriyê û bi taybetî li herêma Bakur û Rojhilatê Sûriyê da ku wekî şaneyên terorê û MÎT`ê tevbigerin. Ev kiryar binpêkirnên mafê mirovan û sûçên şer in.

Armanca dewleta Tirk

Armanca sereke ya vê stratejiya Tirkiyê, piştgirîkirina hêzên leşkerî bi kapasîteya xwe ya istixbaratî û bidestxistina bandorê li herêmên cuda yên Sûriyê ye. Bi taybetî herêmên Rêveberiya Xweser di navenda vê planê de ne. Derdixe holê ku kampa Rihayê ne tenê bûye qada stargehê, di heman demê de bûye navenda polîtîkayên îstîxbaratî û bandorî yên Tirkiyê.

DAIŞ û rêxistinkirina jinan

girêdayê vê mijarê di sala 2013’an de derbasbûna DAIŞ`ê li herêmên Bakur û Rojhilatê Sûriyê çêbû. DAIŞ’ên ku derbasî herêmê dibûn ne tenê zilam bûn, di heman demê de jinên DAIŞ`î jî bi xwe re derbas kirin. Jinên ku ji berê de li ser zihniyet û îdeolojiya îslama radîkal ango DAIŞ`ê rêxistinkiribûn û ew perwerde kiribûn. Ji ber vê yekê jî di gelek aliyan de, bi taybet li cihê ku DAIŞ nedikarî kar bikin jin li gor wê yekê rêxistin dikirin û li gor cihê ku ew dixwazin xwe di nav de rêxistin bikin ew jin erkdar dikirin.

KOLÎN

Sîxurtiyên jinên DAIŞ`ê

Li Bakur û Rojhilatê Sûriyê, belavbûna zihniyet û îdeolojiya DAIŞ`ê ne tenê bi şer û êrişan li herêman tê belavkirin, her wiha bi riya sîxurtiyê jî xwe rêxistin dikin û îdeolojiya xwe belav dikin. Ji bo vê jî hevjînên DAIŞ`yan ji aliyê DAIŞ`ê û MÎT`ê ve tên rêxistin kirin, ew jin bê tirs û bi cesareteke mezin sîxurtiyê qebûl dikin û rêxistinkirina kîjan herêmê ji wan tê xwestin, diçin û karê xwe bi awayekî pir veşartî dikin. Lê belê, bi taybet jinên ku li gor wan herî xweşik ji bo sîxurtiyê tên hilbijartin, ji bo beden û cinsiyeta xwe bikarbînin ku bikarin xwe nêzî kesan bikin û wan bixin bin bandora xwe. Gelek caran ew jin diçin herêmekê û bi kesekî din re dizewice û bi vî rengî yên derdora xwe rêxistin dike û serbest di herêmê de digere, di heman demê de wekî toreyekî di nava civakê de didin avakirin. Li ser bingeha ku ew jin di bin navê îslamê de zihniyeta DAIŞ`ê li herêma xwe bidin belavkirin. Yanî ji wan re dibêjin: “Hîcab deyne serê xwe, cilên dirêj li xwe bike, li zilamê xwe guhdar bike û tenê li gor wî tevbigere, li derve kar neke û karê te tenê yê malê ye.” Bi vî awayî, li hemberî felsefeya Neteweya Demokratîk û pergala Rêveberiya Xweser a Bakur û Rojhilatê Sûriyê, derdikevin û dixwaze ev projeya Netewa Demokratîk têk biçe.

Jinên DAIŞ`î û Kampa Hol

Di kampa Holê de bi giştî hejmara zarok û jinan dighîje nêzî 50 hezar zarok ji 62 welatên cûda ne. Hevjînên DAIŞ’yan mîna ku DAIŞ çawa şer bikin, çawa çek bikarbînin hatine perwerdekirin, hemî jinên li derdora xwe û zarokên xwe jî bi heman zihniyetê didin meşandin. Li gorî agahiyam ku jinên di kampa Holê de ji bo ku xwe zêde bikin û deha zêdetir nesil û hebûna xwe biparêzin, bi zarokên xwe re yên ku di temenê 10-11 salî de ne, dikevin têkiliyên cinsî û bi wî awayî ducanî dibin. Jinên DAIŞ`î dibêjin: “Ji bo ku em nesil û hebûna xwe biparêzin, ne guneh û ne heram e ku em bi zarokên xwe re bikevin têkiliyên cinsî.” Ev rêbazê bikaranîna wan yê ji bo xwezêdekirinê, li derveyî qanûn û li derveyî ola îslamê bi giştî ye, di pirtûka pîroz ya `Quranê` de ev yek qet nayê qebûl kirin. Ji bo vê jî di zihniyeta wan ya radîkal de diyar dibe ku ji wan re îdeolojiya Quranê girîng nîn e, ji wan re îdeolojiya ku DAIŞ`ê ew li ser perwerdekirine girîng û pîroz e. Eger ku îdeolojiya Quranê ji wan re girîngbûya, rêbazên bê exlaqî û ji derveyî nirxê mirovahiyê bikar nedianîn.

Xeteriya Jinên DAIŞ`ê di kampa Holê de

Di vê qampê de gelek zarok û jin ji aliyê jinên DAIŞ`ê bi xwe ve hatine kuştin û gelek jî ji bo kuştinê hatine tehdîd kirin. Di heman demê de. Bi vê wehşiyetê her ku diçe nefret û kîn di hundirê jinên DAIŞ`î de zêde dibe û ev yek jî dihêle zêdetir xwe xurt bikin û kuştin di nava wan bi xwe de çêbibe. Heya gelek jin bi destê xwe zarokên xwe jî dikujin. Ev yek bi xwe re ne tenê xeteriyê di hundirê Kampê de dide avakirin, xeteriya wê li derveyî kampê jî tê çêkirin. Ji ber ku jinên di kampê de li derve jî xwe rêxistin dikin. Lewra mînakên vê yekê di Bakur û Rojhilatê Sûriyê de hatine jiyankirin.

Herwiha, ne tenê bandora wan di aliyê guhertina zihniyet û ji nû ve vejînkirina ola radîkal û zihniyeta DAIŞ`ye, di heman demê de bandora wan li ser felsefeya Neteweya Demokratîk ya ku jinê bingeh digire heye, ji ber ku ew bi dehan jinan li ser zihniyeta xwe ya radîkal perwerde dikin, ew jin ji Felsefeya Neteweya Demokratîk qut dibin û zarokên xwe jî ji her tiştê girêdayî azadiyê û rastiyê qut dikin û wan jî li ser bingehê wê fikrê perwerde dikin. Ji bo vê jî eger ku zarok û ciwan jî li ser zihniyeta wan a radîkal werin perwerdekirin, îhtîmala dirêjkirina temenê DAIŞ`ê û ji nû ve zindîkirina wê zêdetir dibe. Lê belê, mîna ku çawa dewletên kapîtalîzim jin, zarok û ciwanan dike qurbanî û ji her alî de asîmîle dike, bi heman şêwazî û jê qirêjtir jî DAIŞ`î li ser jin, zarok û ciwanan bikartîne. Ji ber van sedeman jî bandor û tehlûkeya jin û zarokên DAIŞ`î yên ku di Qampa Holê û li derve ne di asteke bê hempa û pir bilind de heye.

Qonaxên desthilatdariyê û guhertina maskeyan li Sûriyê

Sûriyê di gelek qonaxên desthilatdariyê re derbas bûye, her çend salan li şûna desthilatdarekê, desthilatdareke din dihat, lê gelê Sûriyê gihiştiye wê baweriyê ku heta desthilatdarî hebe, wê nijadperestî, newekhevî, êş û zordarî hebe.

Viyan Egîd/Qamişlo

Rejîma Baasê ji sala 1963`yan ve Sûriye veguherandibû dewleteke leşkerî. Piralîbûn û demokrasî ji holê rakiribû, herwiha hemû derfetên welat xistibûn destê çend kesan de. Rejîma Baas a totalîter di 8`ê Kanûna 2025’an de hilweşiya û qonaxeke nû li Sûriyê dest pê kir. Tevî derbasbûna salekê di ser têkçûna Bass, lê desthilatdarên nû jî bi zihniyeta Bass tevdigerin, tenê nask guhertin.

Bartiya Baas di 1963yan de bû desthilatdar

Piştî serxwebûna Sûriyê û bidawîbûna desthilata Fransayê di 17`ê Nîsana 1946`an de, Sûriyê serdemeke bê îstiqrariyê derbas kir. Piştî sala 1949`an çend derbeyên leşkerî çêbûn, di sala 1958`an de serokê Sûriyê Şukrî Qiwetlî û serokê Misirê Cemal Ebdulnasir damezirandina Komara Erebî ya Yekbûyî ragihand. Lê komarê dirêj nekir, di sala 1961`an de bi dawî bû. Piştî wê, di navbera partiyên siyasî de; partiya Baas û tevgerên neteweperest û çepgir, nakokî zêde bûn. Partiya Sosyalîst a Erebî ya Baas di sala 1940`î de ji aliyê Mîşêl Aflak û Selahedîn El Bîtar ve hat damezirandin. Di 8`ê Adara 1963`yan de komeke efserên Baasî bi hevkariya efserên neteweperest û Nasirî derbeyeke leşkerî pêk anî, di encamê de hikumeta Nazim El Qudsî hilweşand, rayedarên payebilind hatin girtin û parlemento hat betalkirin. Partiya Baas li welat rewşa awarte ragihand û ji bo serkêşiya “şoreşê”, Encûmena Nîştimanî hate damezirandin ku bû bingeha desthilata nû.

Hatina Hafiz El Esad û Beşar El-esed

Nakokiyên di nava Partiya Baas de piştre bûn sedem ku baskê leşkerî desthilatê bi dest bixe, di sala 1966`an de komeke Baas`î bi serkêşiya Selah Cidîd desthilat deseteser kir. Piştî têkçûna sala 1967`an, Sûriyê girên Golanê ji dest dan ku ev yek bû sedema nerazîbûna gel. Esed ji bo ku bandora xwe di nava artêşê de xurt bike û têkçûnê têxe stûyê serkirdeyên siyasî, di sala 1970`yî de derbeyek li dijî rêveberiya Baas`ê ya bi pêşengiya Selah Cidîd pêk anî. Piştî ku Esed hat ser desthilatê, wî dest bi tesfiyekirina dijberên xwe yên siyasî yên di nava Partiya Baas de kir û dest bi xurtkirina dezgehên ewlekarî û leşkerî kir, rejîmeke otorîter ava kir. Hafiz El Esed dezgehên ewlekarî û îstixbaratê xurt ava kirin da ku çavdêriya xelkê bike û hewlên derbeyê bitepisîne. Xwe sparte derdoreke teng a alîgirên xwe ku piraniya wan ji mezheba elewî bûn, da ku desthilata xwe ewle bike û biparêze. Di mijdara 1988`an de, Hafiz El Esed tûşî krîza dil a giran bû û bû sedem ku der barê îhtîmala mirina wî yan nekaribûna pêkanîna erkên xwe de, gotegot çêbin. Piştî mirina Hafiz El Esed di sala 2000`an de, kurê wî Beşar hate ser desthilatê, mîna ku sîstema li welat hatiye pejirandin, sîstema qralî bû. Da ku Beşar bikare bibe namzed ji bo serokkomariyê, destûr bi awayekî lezgîn hate guhertin û referandûma giştî hat kirin û Beşar Esed wek serokê nû hat ragihandin. Piştî ku Beşar Esed hate ser desthilatê, soza reformên siyasî û aborî da, lê ew reform seranser û bi sînor bûn, lewma di pêvajoya desthilata wî de yekdestî girantir bû û gendelî jî zêde bû.

Alozî zêde bûn

Di pêvajoya desthilatdariya Partiya Baas de ku bi dehan salan dom kir, rejîmê nekarî xwestekên gel bi cih bîne, ji ber gendelî, nepotîzma komkirina her tiştî li welat di destê komeke nêzîkî desthilatdarê û Partiya Baas de, bû sedema gurbûna aloziyên aborî û civakî. Bi pêla Bihara Gelan re ku di sala 2010`an de li Tûnisê dest pê kir û derbasî Lîbya, Misir û welatên din ên Ereban bû, di Adara 2011`an de li dijî rejîma Partiya Baas xwepêşandanên mezin dest pê kirin. Lê rejîmê li şûna pêkanîna reforman, bi bikaranîna hêza leşkerî li dijî xwepêşandêran bersiv da ku bû sedema mîlîtarîzekirina şoreşê bi destên hêzên derve, nemaze Tirkiye û Qeterê ku pere, çek û tundrawên ji her deverên cîhanê şandin vî welatî. Bi berdewamiya krîzê re, piştî ku rejîma Baasê qadên berfireh ên welat ji dest dan, Sûriye veguherî qada pevçûnên navneteweyî û herêmî. Hêzên mezin ên wekî Rûsya û Îranê ji bo piştgiriya rejîmê destwerdan kir, Tirkiyê jî rasterast ji bo piştgirîkirina komên girêdayî wê destwerdan kir.

Rûxandina Rejîma Baasê bû rojeke dîrokî

Di vê pêvajoyê de Heyet Tehrîr El Şam bi piştgiriya derve, ji vekişîna qismî ya Rûsyayê û mijûlbûna wê bi Ukraynayê re û kêmbûna piştgiriya Îranê, sûd girt. Di 27’ê Mijdara 2024`an de êriş bir ser hêzên rejîma Baasê û bi lez bajarê Helebê desteser kir ku duyemîn bajarê herî mezin ê welat e. Ev yek bû sedema rûxandina bilez a hêzên rejîmê ji ber hêza wan tune bû, bêyî piştgiriya Îran, Hizbulah û Rûsyayê li ber xwe bibin. Sibeha 8`ê Kanûna 2024`an rûxandina rejîma Partiya Bass bi fermî hate ragihandin, piştî bi dehan salên zordariyê li ser hemû gelên Sûriyê, bi taybet gelê Kurd ku heta ji nasnameya Sûriyê bê par mabûn. Piştî rûxandina vê rejîmê siberojeke nû li benda Sûriyê xuyakir, siberojeke ku hîn ne zelal e. li vir hêviyên gel ji nû ve zindî bûn ku wê di nava Sûriyakî demokratîk de bijîn bê ku ferq û cûdahî bikeve di nava pêkhateyan de.

Hêviyên gelê Sûriyê hat windakirin

destpêka ku Colanî (Ehmed El-şeri) hat li ser desthildariya Sûriyê, bêguman dest bi komkujiyên dijmirovî û sûcên şer kir, li Berava Sûrî li dijî Elewî û Dûrziyan komkujiyên mezin destpêkir, di heman demê de revandin, kuştin, talankirin, tecawiz kirin û hwd… dema ku gelê Sûriyê ev sûc û kiryarên wî dîtin ew hêviyên wan hat windakirin. Ji bo rawistandina ew komkujiyên li ser Ewiyan, di 10 Adara 2025`an Fermendarê Hêzên Sûriya Demokratîk (QSD) Mezlûm Ebdî derbasî Şamê bû, bi bo ku Sûriya ber bi demokratiyê û aştiyê ve biçe, peymana hat îmze kirin. Ew peyman ji 8 xalên girîng pêk hatin, ew xal jî ev in;

- Nûnertiya siyasî û beşdarbûnê ye.
- Naskirina mafên gelê Kurd e.
- Li ser tevahiya erdê Sûriyê pêkanîna agirbesê ye.
- Entegrasyon.
- Ewle ya koçberan de ye.
- Têkoşîna li dijî terorê ye.
- Redkirina cihêkarî û parçebûnê ye.
- Avakirina komîteyeke rêveber ya hevpar e.

Li gorî peymana 10`ê Adarê jî heya niha tu gave erênî û cidî ji aliyê Hikumeta veguhêz a Sûriyê ne hatiya avêtin. Ji ber vê yekê, di Sûriyê de her ku roj derbas dibin ewqas alozî û tevlîhevî jî zêde dibe, eger bi zehniyetekî wiha pûç Sûriyê were bi rêve birin, wê Sûriyê her di nava metirsiyê de be, çareserî wê nebe para wê. Peymana 10 Adarê ne tenê ji bo Bakur û Rojhilatê Sûriyê ji bo hemû Sûriyê peymaneke girîng e. 8 bendên ku di vê peymanê de hatine qebûlkirin xizmet ji herkesê re dikin û herkes dixwaze ku ev bend pêk bên. Lê heta niha ew li dijî vê peymanê derdiketin. Tirkiye jî ji ber ku ne di nav amadekirin û îmzekirina peymanê de bû dixwest ev peyman hilweşe.

Heya roja îro desthilatdariya Sûriyê komkujî û qirkirinê pêk tîne

Desthilatdariya “Heyet Tehrîr El-Şam” heya roja îro rêvebirina xwe bi pêkanîna komkujiyan û binpêkirinên hovane li berava Sûriyê derheqê durzî û elewiyên sûriyî de dewam dike. Desthilatdarî, zemîna van komkujiyan bi rêya sorkirina mezhebî amade kir û “seferberiya giştî” li dij tevahiya mezhebekê ragihand ku desthilatdarî got bersiva êrişa ji aliyê “bermahiyên” rêjîma berê da, bê ku tu belgeyên vê çîrokî piştrast dike, pêşkêş bike. Cenazeyê endamên van komên êrişkar an jî mukirhatinên bi belgekirî yên ev komên hatine girtin, nehatin pêşkêşkirin. Hemû dîmen û vîdoyên di malperên tevna civakî de hatin belavkirin, hemû yên sivîlan ne ku li ser destê çekdarên girêdayî desthilatdariya heyî, hatin kuştin. Tevahiya cîhanê dît ku çawa çekdarê desthilatdariyê zarokên li pêşiya bav û dayîkên wan dikujin, heta ku desthilatdarî bûyer/çîroka ku çavkaniya wê nehatiye naskirin bi pêş xist ku qaşo “xeber ji pêxember Mihemed re” gotine û bi awayekî ku “qeydkirina deng” li ser zimanê kesekî di “Tîktok”ê de hatiye belavkirin, yekser jî desthilatdarî ew xist pêkhateya duruzî ya sûriyî û bi vê yekê re jî zemîna hemleyeke nû ji êriş û kuştina li ser nasnameyê amade kir û vê carê li dij duruziyên li bejahiya Şamê pêk anî. Di encamê de, çekdarên desthilatdariyê û alîgirên wê, bi sedan welatiyên duruzî li taxên Ceremana û Eşrefiya Sehnayê kuştin. Ev jî têkçûneke din ku desthilatdarî di refa niştimaniya Sûriyê de çêkir.

Bi vî rengî wê hêviya Sûriyakî wekhev tune be

Ger ev yek bi vî rengî bê domandin hêviya Sûriya nû a ku xwe li ser wekheviyê bigere, wê neyê avakirin. Ji bo wê di destpêkê de pêwîst dike hikumeta veguhêz rewşa giştî Sûriyê berçavan bigire, sîstema navendîbûnê bidawî bike û nenavendî pêk bîne, ji ber nenavendî pirengiya Sûriyê di hemû aliyan de wê bigre dest. Ya girîng jî lêvegereke di binesaziya avakirina vê hikumetê de gereke ku ew kesên ne ji Sûriyê û bi taybetî kujerên ku di nava desthilata wê de cih digirn, bên cezakirin. Di heman demê de zihniyeta vê hikumetê were guhertin, destûrên rewa ku temsîla Sûriyê bi rastî bike, bên çêkirin.

Hikumeta veguhêz astenge li pêşiya pêkanîna peymana 10’ê Adarê

10'ê Adarê di navbera Fermandarê Giştî yê QSD'ê Mezlûm Ebdî û serokê hikumeta veguhêz a Sûriyê Ehmed El-Şara de peymaneke ku ji 8 xalan pêktê hate îmzekirin, lê di piratîkkirina vê peyamanê de hikumeta veguhêz dibe asteng, rastiyên li ser erdê vê yekê piştrast dike, ji ber hewldanên pêkanîna vê peymanê tenê ji aliyê Rêveberiya Xweser û QSD'ê ve tê kirin.

Ronaz Silêman/Qamişlo

Beriya salekê ku di dîroka 8’ê Kanûna 2024’an de, Sûriyê derbasî pêvajoan jî qonaxeke nû bû. Hemû gelên Sûriyê û cîhanê şahidiya vê yekê kirin. Ev qonax guhertin û veguhertinên mezin derbasî xaka Sûriyê kirin. Lê ev guhertin ne ji bo berjewendiyên pêkhate û mezhebên Sûriyê, ne jî qonaxa rizgarkirina Sûriye yê ji Baasê bû, berovajî wê em dikarin bi navê “Qonaxa komkujiyan” bi nav bikin. Ji ber li şûna rejîma Baas bi pêşengiya Colanî û HTŞ’ê rejîmekî ‘nû’ hat avakirin, ev yek jî di demekî pir kurt ku di 8 rojan de pêk hat û bi cihgirtina wê li ser desthilatdariyê, êdî komkujî li dijî gelên Sûriyê hat destpêkirin.

Hêvî tenê di asta xeyalkirinê de man

Hêviya Sûriyan di hikumeta veghuzê de hebû ku ew rewşa Sûriyê ya ku bi salan di kirîzke aborî, civakî, jiyanî, siyasî û hwd… ji kirîzan derbas dibe, baş bike. Di heman demê de siyasetên desthilatdariyê ji ortê bêne rakirin û li şûna wê cihrengiya Sûriyê xwe bide nîşandan. Ev jî wê rê li ber jiyaneke demokratîk û azad a gelên Sûriyê veke. Lê mixabin ev hêvî ji gel re tenê di asta xeyalkirinê de ma, ji ber hikumeta veghuzê zihniyeteke ji Baasê xirabtire, da meşandin.

Hewldanên danûstendina ji bo çareserkirina rewşa Sûriyê ye

Dîsa jî li ser axa Sûriyê ku hêz û rêveberiyeke demokratîk ewqas e sal e li herêma Bakur û Rojhilatê Sûriyê hatiya avakirin, ew jî “Rêveberiya Xweser” û “Hêzên Sûriya Demokratîk QSD’ê” ye ku xwedî tecurbeyên serkeftî ne, hemû hewldanan dikin ku bi hikumeta veguhêz re danûsetendinê bikin. Da ku bi hev re ji bo başkirina û çareserkirina rewşa Sûriyê bixebitin, herwiha hikumeta veguhêz jî xwe dûr zihniyeta Baasê ya berê bike û êdî Sûriya demokratîk di pratîkê de pêk bê. Li ser wê bingehê di 10’ê Adara 2025’an de, di navbera Fermandarê Giştî yê Hêzên Sûriya Demokratîk Mazlûm Ebdî û Serokê Hikûmeta Veguhêz ya Sûriyê Ehmed El-Şara de li Şamê peymaneke ku ji 8 xalan pêk tê, hate îmzekirin.

Peymana 10’ê Adarê rê li ber bendewariyên mezin vekir

Peymana 10’ê Adarê ji bo çareseriya pirsgirêkên Sûriyê û siberoja welat gaveke girîng bû. Di heman demê de vê peymanê ji bo gelên Sûriyê rê li ber bendewariyên mezin vekir. Hêzên navneteweyî û herêmî jî ji ber vê peymanê kêfxweşiya xwe anîn ziman. Ji ber pêkanîn peymanê

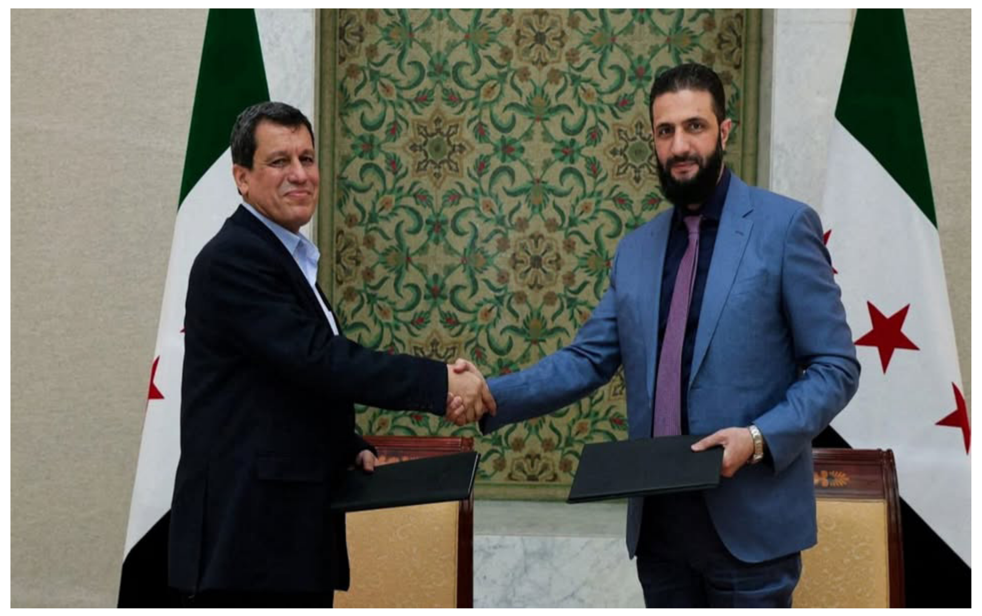

“Pêkanîna çareserkirina Sûriyê bi xwe ye.” Lewra divyabû ji bo wê hikumeta veguhêz bixebitya û di pratîzekirina wê de bi israr ba. Lê mixabin dewleta Tirk û mudaxeleyên din ên li ser hikumeta veguhêz ev yek asteng kirin ku ev peyman bicih neyê.

Tirkiyê ji bo pêkanîna peymanê zextê dike û li pişt perdê dibe astengê peymanê

Tevî astengkirina rayedarên dewleta Tirk ji peymana 10’ê Adarê re, lê wê bi xwe ev peyman xistiye rojeva xwe û wê weke amûreke zextê li ser Hêzên Sûriya Demokratîk QSD’ê bikar tîne û wê tewambar dike ku ew pabendî bendê peymanê nabe û pêk nayîne. Lê di rastiyê de hikumeta veguhêz a ku vê yekê nake, rastiyên li ser erdê jî vê yekê piştrast dike ku hewldanên pêkanîna vê peymanê tenê ji aliyê Rêveberiya Xweser û QSD’ê tê kirin. Ji ber hikumeta veguhêz a Sûriyê tu gavên cidî ji bo pêkanîna peymana 10’ê Adarê neavêtine. Hem jî tevî ku mijara peymanê di civînên dawîn ên li Koşka Spî de li ser maseyê bûn, lê dîsa jî nehatiye pêkanîn. Herwiha di civîna sêalî ya wezîrên karên derve yên Amerîka, Tirkiyê û hikumeta veguhêz a Sûriyê de jî heman mijar hat nîqaşkirin û tê de Amerîkayê girîngî bi pabendiya her heşt xalên peymanê de, lê dîsa hikumeta veguhêz ji bo bicihanîna peymanê xwe ker, kur û lal dike.

Xalên peymana 10’ê Adarê wiha ne:

- Xala yekemîn ya peymanê li ser nûnertiya siyasî û beşdarbûnê ye. Li gorî vê divê hemû gelên Sûriyê di pêvajoya siyasî de werin temsîlkirin, cihê xwe di nava saziyên dewletê de bigirin û mafên wan bên misogerkirin. Lê li gorî vê xalê berpirsyariya herî zêde dikeve ser dewletê û desthilatê. Lê di hilbijartinan û amadekirina destûra bingehîn de jî, hate dîtin hêzên din yên Sûriyê li derve hatin hiştin û beşdarbûna wan hate astengkirin.

- Xala duyemîn ya peymanê naskirina mafên gelê Kurd e. Di vê mijarê de jî desthilata Şamê tu gav neavêt. Ti mafekî Kurdan nehate qebûlkirin. Newroz ku Cejna Neteweyî ya Kurdan e, 21’ê Adarê li Sûriyê weke rojeke fermî nehate qebûlkirin.

- Xala sêyemîn li ser tevahiya erdê Sûriyê pêkanîna agirbesê ye. Hêzên hikûmeta veguhêz qet li gorî vê xalê jî tevnegeriya. Komên çekdar ên desthilata Şamê li dijî Beravê, Siwêdayê û li dijî herêmên Bakur û Rojhilatê Sûriyê êrişên xwe bê navber dewam kirin.

- Xala çaremîn derbarê entegrasyonê de ye. Li gorî vê xalê divê hemû saziyên leşkerî û sivîl beşdarî rêveberiya dewletê bibin. Derbarê vê xalê de QSD’ê û Rêveberiya Bakur û Rojhilatê Sûriyê, gelek caran daxuyanî dan, girîngiya vê mijarê û şêweyê pêkanîna wê nirxandin. Herwiha Hêzên Sûriya Demokratîk ji bo beşdarbûna nava artêşê lîsteyeke navên 50 fermandarên xwe jî pêşkêş kir. Destnîşankirin ku ew ji entegrasyona demokratîk re amade ne. Lê desthilata Şamê tenê di çarçoveya leşkerî de nêzîkî vê mijarê bû, xalên din ên peymanê hatin paşguhkirin.

- Xala pêncemîn derbarê vegera bi ewle ya koçberan de ye. Li gorî vê yekê wê bi awayekî bi ewle vegera hemû koçber û penaberên Sûriyê ya li ser cih û warên wan ji hêla dewletê de pêk were. Lê desthilata Şamê li gorî vê jî ti gaveke neavêt, li dijî dagirkeriya dewleta Tirk û çeteyên wê yên li Sûriyê jî tu helwest nîşan neda.

- Xala şeşemîn têkoşîna li dijî terorê ye. Lê di vê mijarê de heta niha tu gaveke şênber nehate dîtin. Berovajî wê çeteyên mîna DAIŞ’ê hê jî di nava artêşê de ne.

- Xala heftemîn derbarê redkirina cihêkarî û parçebûnê de ye. Desthilata Şamê ji roja destpêkê ve siyaseta parçekirina Sûriyê, cudakirina gel û pêkhateyên Sûriyê meşand. Taxên Şêxmeqsûd û Eşrefiyê yên Helebê dorpêç kir, rêyên di navbera Helebê, Reqa û Dêrazorê de girtin. Dîsa gotinên kîn û nefretê di nava gelên Sûriyê de bi pêşxistin.

- Xala heştemîn avakirina komîteyeke rêveber ya hevpar e. Ev komîte jî wê pêk anîna xalên din yên peymanê heta dawiya sale bişopîne û ji bo wê jî bixebite. Lê heta niha jî li holê tu komîteyek nîne.

Peyman 10’ê Adarê tenê li ser kaxizê ma û nekete meriyetê

Ev xal hemû jî zelal in, lê hikumeta veguhêz û dewleta Tirk mijarê berovajî dikin û rast nêzîkî wê nabin. Di bingeha bi cihneanîna vê peymanê de siyaseta înkarê û dijminatiya li dijî gelê Kurd heye. Bi zêhniyeta faşîst ya netew-dewletê tevdigerin û hewl didin destketiyên ku bi salan bi berdelên giran hatine bi dest xistin, ji holê rakin. Ji ber vê jî guhên xwe ji daxwazên demokratîk û avakirina pergaleke ne navendî re girtine. Lewra ev peyman tenê li ser kaxizê ma û nekete meriyetê.

Hikumeta veguhêz tenê girîngî daye xala 4’an a entegrasyona QSD’ê û 7 xalên din ên siyasî û civakî paşguh kirine. Di heman demê de li gorî wê xalan 4’emîn ew ku entegrasyon hilandina hêzê ye. Lê entegrasyon ne wekî ku vê hikumetê ji xwe re daye pênasekirin ku QSD’ê xwe bihelînin, artêşa xwe belav bike û tevlî artêşa Sûriyê bibin. Entegrasyon ew e ku du îrade bi hev re ji bo pirsgirêkên xwe çareser bikin, hinek rêgezan datîne û li gorî wê rêzgirtina hev digirin, ji bo ku di nav yek dewletê de tevbigerin. Di heman demê de Rêveberiya Xweseriya Demokratîk a Herêma Bakur û Rojhilatê Sûriyê jî bi rêya nûner û komîteyan hewldanên pêşxistina pêkanîna peymanê didomîne û diyar dike ku ev peyman bingeha çareseriya siyasî ya Sûriyê, misogeriya yekparebûn û aramiya Sûriyê ye. Derbarê xala misogerkirina vegera koçberan de jî, dîsa hikumeta veguhêz tu gav neavêtine û koçberên li kampên Herêma Bakur û Rojhilatê li benda vegerê ne. Weşan û zimanê dezgehên çapemeniyê yên fermî yên hikumeta veguhêz û yên hevkarên wê, nîşan didin ku hikumeta veguhêz xala 7’an a redkirina provokasyonan jî paşguh kiriye.

Rêya sereke ya çareseriyê meşandina li gorî peymana 10’ê Adarê ye

Di encamê de hemû belge berbiçavin, Rêveberiya Xweser û hêza QSD’ê yên ku dixwazin peyman bikeve piratîkê, lê hikumeta veguhêz tenê gotin û dibêje. Ji bo wê ya girîng ew e ku hikumeta Sûriyê lêvegerekê ji siyaseta xwe ya dide meşandin çêke, ji ber piştî ewqas e sal ji şoreşa ku li hemberî vê kirîza Sûriyê hatiye kirin, êdî gelên Sûriyê desthilatdariyeke bi şêwazên desthilatdarên berê mîna Baasê qebûl nake, hem jî paşguhkirina xwe di nava destûrê Sûriyê de qebûl nake. Rêya sereke ya çareseriyê meşandina li gorî peymana 10’ê Adarê ye.

FENER

Kurd Êdî Qedera Hebûnê Rehîneyî Ti Hêzê Nakin

Idrîs Henan

Gengeşeyên siyasî û leşkerî li herêmê û taybet li Sûriyê zêde dibin ku hesabên hêzan û metirsiyên gelan di nav hev de bi gefên cuda re rû bi rû mane. Ev yek tesîrek neyînî li nirxandin û şîroveyên gengaziyan kiriye û ihtîmalên bedrest serûbin kirine.
Bi atmosferek wisa pir di nav hev de, tebloyek skendal derketiye holê û nexşeyên nû tên derbas kirin. Di encamê de asta destwerdanê bilindtir bûye ku dema xwemijûlkirina bi çilekiyên filanbîvan re nemaye.
Di vê navberê de, Tirkiyê lez dide ku ji nû ve nexşeya berjewendiyan xêz bike û li gorî çiqarên hegemoniya global be. Neke jî wê li ber bayê dîzayna sedsalê biçe û di nav botaqa nijadperestiyê de vegevize. Ne derfet maya û ne jî wext maye. Blokên serdestiyê xwe bi rêk û pêk dikin. Lûksa berê di destê Tirkiyê de ku lingek li vir û yek jî li wir be, nemaye. Veguhertinê qebûl neke, aqûbet giran dibe.
Xweguhertina li Tirkiyê bi karakterên weke Hakan Fîdan re çênabe. Ne jî bi gef û gurên rojane çêdibin. Projeyek aşîtiyê di dewrê de ye û divê bi dest û diranan pê bigire. Integrasyona QSD li Sûriyê ji bo ewlehiya wê ne gef e. Dema wisa jî bibêje derewan dike. Ew naxwaze li Sûriyê aramî, aşîtî û demokrasî çêbibe. Peymana 10 Adarê aniye keviya hilweşînê û îradeya gelên Sûriyê zincîr kiriye.
Hekan xwe weke axayekî sedsalên navîn îlan dike û bi şêwazekî pir qurre ji Kurdan dixwaze çekan radest bikin. Mirov dibêje qey Hakan bavê Kurdan e yan jî milkûmalê bavê wî ne! Li ser hev gefên mirinê li Kurdan dixwe. Gelo Hakan bi xwe kî ye û çi mafê wî nav Sûriyê de heye ku pozisyonek wisa daye xwe? Çima çek danîne û ji Sûriyê venakişe? Kî ew maf dayiyê ku bi qedera Kurdan bilîze yan pêşeroja wan diyar bike? Dixwaze Kurdan tûşî komkujiyan bike. Çawa li Bakurê Kurdistanê dike, hewl dide li Rojava jî dubare bike. Hakan ji bo xurtkirina destê terorîstên Şamê û stûyê gelan bixe ber kêra wan, radestbûnê li pêşengiya Kurd ferz dike.
Diyar e Kurd bûne kulek dilê Hakan de belav bûye. Çendîn piştgiriya terorîstên DAIŞ û komên cîhadîst kiriye, her bi bin ketiye. Îradeya Kurdan û gelên pê re bi ser ketiye. Alqayîde bi çek kiriye û li hemû deverên Sûriyê ji bona xwe şixulandiye, mal û cebilxane, bê hesab, daye wê, lî dîsa jî têk çûye.
Xeyala têkbirina Kurdan mereqek û derdek dilê wî de maye. Lew re jî, piştgiriya mezin daye Alcolanî û HTŞ ku têkoşîna gelan a azadî û demokrasiyê ji nav bibe. Lê carek din li Şêx Meqsûd û Eşrefiyê li ser paşiya çilekiyên xwe dişimite û têk diçe. Ji ber ku hêkên xwe di selkên biyaniyan de kirine, bûye şûrê xedar ê di destê neyaran de ye. Ji ber ku bi eslê xwe jî Kurdekî xwefiroş e, dixwaze hişmendiya xwefirotinê li ser Kurdan jî bisepîne. Ji bona wê jî dilê wî diêşe û her carê li deverekî Kurdan şeran derdixe.
kiryar û siyasetên Tirkiyê gefê li pêşeroja Sûriyeya demokratîk dixwin. Divê qada Sûriyê ji Tirkiyê û Hakanên wê re vala neyê hiştin. Encama derkeve jî wê bandorê li her aliyê bêdeng maye jî bike. Di serî de rewşa niştimanî û yekparabûna axa Sûriyê rûbirûyî xeteriyên nemanê ne. Medeniyet, mafên gelan û dewletbûna Sûriyê bi xwe bê gerantî û ewlehî dimînin. Ji xwe Sûriyê dibe wîlayetek Tirkiyê û êdî majrên yekîtiya neteweyî, ewlehî, şerê li dijî terorê û mafên gelan dibin hîkaye û qonaxa şerekî navxweyî yê sedsalek nû dest pê dike.
Rastiya dîrokî û tabloya heyî ser Kurdan ferz dike ku dest ji çekên xwe bernedin. Çi dibe bila bibe, Kurd çek danîne. Divê li herêmê fêrbûnek wisa çê bibe ku gelê Kurd êdî qedera hebûnê rehîneyî ti hêzê nakin.

“Asmanê Welêt Têra Xewnên me Hemûyan Dike”

Endamên Komîteya Amedekar yên Festîvala Rojava ya Çand û Hunerê diyar kirin ku asta nivîskarên zimanê Kurdî pir baş li pêş ketiye, êdî her nivîskarek dikare bi awayekî rehet û azad binvîsîne.

Navenda Nûçeyan

Çalakiyên Festîvala Rojava ya Çand û Hunerê ya 11’emîn ji aliyê Hevgirtina Rewşenbîrên Rojavayê Kurdistanê (HRRK) ve li navenda hevgirtinê bi dirușma “Asmanê Welêt Têra Xewnên me Hemûyan Dike” tê lidarxistin. Di festîvalê de girseya rewşenbîr, nivîskar, siyasetmedar, hunermend û helbestvan, nûnerên ji saziyên Rêveberiya Xweseriya Demokratîk a Herêma Bakur û Rojhilatê Sûriyê, civaka sivîl, partiyên siyasî, rêxistinên jinan û endamên ENKS’ê amade bûn.
Di derbarê festîvalê û tevlîbûna wê de endama Komîteya Amedekar a Fesîvala Rojava ya Çand û Hunerê ya 11`emîn Şepal Yusif û Baqî Hemza ji rojnameya me re axivîn.

‘Jin cihê xwe li her derê girtiye’

Şepal Yusif di destpêka axaftina xwe de diyar kir ku jin bingeha her tiştî ye û wiha anî ziman: “Tevlîbûna jinan di festîvalê de gelek bi hêz e, dîse hate diyarkirin ku jin bingeha her tiştî ye û careke din berhema xwe da avakirin.

Şepal Yusif

Baqî Hemza

Ev festîval ji bo jin bû armancek nû ku careke din cihê xwe bizane û erka xwe ya civakbûnê pêkbîne. Di heman wextî de roja dawî a festîvalê jî wê xelat werin belavkirin, dîse jî wê jin ji van xelatan bêpar nemîne.”

‘Ev sal deng û rengê jin gelekî bi hêz bû’

Endama Komîteya Amedekar a fesîvala Rojava ya Çand û Hunerê ya 11`emîn Şepal Yusif di dawiya axaftina xwe de wiha got: “Di vê sale de pirogram gelek bi hêz e û bi rolekî diyarker radibin. Bêguman di pirogramê de gelek kesê nivîskar, rewşembîr û wêjevan cihê xwe tê de digrin. Di heman demê de kesê ku pêşengtiyê dike jî jin e, kesê berdevktiyê dike jî dîse jin e ku jin di hemû aliyên civakî û zanînî de xwedî misyonekî sereke ye, jin xwe îsbat dike di nava civakê de. Ji xwe tevlîbûna jina bi herdû zimanan e hem Erebî û Kurdî, hemû mijarên ku di festîvalê de hatine pilankirin kesên ku beşdar bûne xwedî zanîn û tecrûbe ne. Bi taybet jin cihê xwe di hemû qadan de dide avakirin, dema ku em li naveroka van panêlan temaşe bikin em ê bibînin ku jin gelek gavên mezin avêtine bi taybet di hêla zanebûnê de jin bûye pêşenga sereke û ev ji nêz ve tê dîtin. Jin hem ji bo cîhanê û hem jî ji bo şoreşa xwe bûne nimûne, di vê festîvalê de hin beş hene wekî şano û mûzîk ango bi gotineke din stran jin cihê xwe di van beşan de jî digre. Bêguman ev sal ne wekî sala derbasbûyî bû, ev sal deng û rengê jinê gelekî bi hêz bû.”

‘Em dixwazin her kes xwe bi xwendin û nivîsandinê ve kilît bike’

di heman çarçoveyê de endamê Komîteya Amedekar Baqî Hemza bal kişand ser asta festîvalê ya vê salê û wiha pê de çû: “Di rastî de her sal dema ku em festîvalê li dar dixin, ji salên borî baştir û aktîvtir e, asta nivîskarên zimanê Kurdî pir baş pêş ketiye, êdî her nivîskarek dikare bi awayekî rehet û azad binivîse. Herwiha festîvala Rojava ya Çand û Huner ji bo her kesî ye, em dixwazin ciwan, jin û her kes ji nivîs û xwendinê bi şêwazeke pêwîst e xwendin û nivîsandinê beşeke bingihîn a jiyana me be. Ji ber ku di jiyanê de nivîs ya herî xweş û mirov dikare hest, êş, azar, berxwedan û tekoşînkirin bi awayekî çîrok, roman û helbest bide nivîsandin û ji tevahî cîhanê re parve bike. Em kêfxweş in ku di roja me ye îro de festîvalekî bi vî rengî tê lidarxistin û asta zimanê Kurdî bilind dibe.”

Li gel xebata hunerî, TEV-ÇAND’ê 20 kilîp îsal amade kirin

Ayşa Silêman/ Dêrik

TEV-ÇAND a Bakur û Rojhilatê Sûriyê di sala 2025’an de xebateke girse di warê hunerî de kir, herwiha zêdeyî 20 berheman amade kirin. Sumeya Mihemed diyar kir ku armanca wan a sereke ji xebatên TEV-ÇAND’ê perwerdekirina endaman di milê hunerî û çandî de ye, herwiha xwedîderketina û pêşxistina ciwanan e.

Komên ku cihên xwe di TEV-ÇAND’ê de digrin 26 kom in ji wan komên Ereb, Kurd, Suryan, komên zarokan û hin komên taybet bi jinê jî hene. Di heman demê de TEV- ÇAND di sala 2025’an de 20 kilîpên cûr bi cûr çêkirin û Hunergeha welat bi alîkariya TEV-ÇAND’ê 12 kilîp amade kirin.
Di derbarê kar û xebatên TEV-ÇAND’ê ya sala 2025’an de Hevseroka TEV-ÇAND a Bakur û Rojhilatê Sûriyê Sumeya Mihemed ji rojnameya me re axivî.

Xebatên TEV-ÇAND di sala 2025’an de?

Sumeya Mihemed da zanîn ku îsal li ser asta Bakur û Rojhilatê Sûriyê amadekarî ji bo 5 festîvalan hat kirin û wiha got: “Di 27’ê Adarê de Festîvala Şano ya Şehîd Yekta li dar ket û 4 rojan berdewam kir, Festîvala Govendê ya Şehîd Ronahî di 15’ê Îlonê de li dar ket û sê rojan berdewam kir, festîvala Sînema di 13’ê Mijdarê de li dar ket û gelek nivîskar û derhêner ji Bakurê Kurdistanê, Rojhilatê Kurdistanê û yên entirnasyonal jî tevlî festîvalê bûn, ev festîval 7 rojan berdewam kir û festîvala Mozîkê ya Orkêş di meha Berfanbarê de li dar ket sê rojan berdewam kir. Di heman demê de festîvala Çanda Netewa Demokratîk li ser asta Kantona Cezîrê hat lidarxistin. Li kêlek lidarxistina festîvalan TEV-ÇAND’ê perwerdeyên xwe jî berdewam dikir, 3 perwerdeyên bîrdozî yên girtî yek bi Erebî û du bi Kurdî hatin lidarxistin. Herwiha di xebatên TEV-ÇAND’ê de komînên hunerî jî hene wek Komîna Şano, Sînema, Mozîk, Govend û Wênesazî, Komîna Muzîkê ji bo piştgiriya QSD’ê li 7 bajaran 7 Konsert li dar xistin, Hunergeha Welat di pêşengtiya TEV-ÇAND’ê de 3 konsert li dar xistin li Kobanê, Qamişlo û li Silêmaniyê. Li navendan zarok tê perwerdekirin li ser amûrên mozîkê, şano û govend û ji bo wan festîval hat lidarxistin. Di bin sîwana TEV- ÇAND’ê de Peymangeha Bilind A Hunerê li Bajarê Dêrikê hat vekirin û bi awayekî serkeftî derbasî sala duyem bû. Di heman demê de endamên Çand û hunerê li Bendava Tişrînê gelek şano û stran li ser rewşa wir pêşkêş kirin gav bi gav ji derdorê re nîşan didin ku tevî hemû şert û mercên heyî jî lê ew dest ji çand û mîrasa xwe bernadin.”

Astengiyên ku di sala 2025’an de derketin?

Sumeya Mihemed axaftinên xwe berdewam kirin û wiha got: “Tu kar bê astengî nîne bi taybet karê hunerê ji ber ku dijminê me hertim dixwest wê zihniyetê bide meşandin û gel ji çand û hunera wî dûr bixe, lewma heya ku bingehek xurt were danîn pêwîstî bi kedeke mezin heye. Di heman demê de êrişên dagirkeriyê li ser herêma me ji bo me astengî derdixistin û bandor li karê me dikir, gelek caran me çalakî pilan dikirin sedema êrişan pilana me ne diçû serî. Lê tevî wiha jî me hemû hewildanên xwe kirin ku em saleke dagirtî kar û xebat û serkeftin derbas bikin. Di heman demê de di salên derbas bûyî de çiqasî dibistan, navend û peymangehên me hebûn jî lê di milê mamosteyan de me astengî didîtin, lê îsal me karî vê yekê derbas bikin û valehiyên heyî dagirin.”

Kilîpên ku TEV- ÇAND di sala 2025’an de derxistin?

Sumeya Mihemed diyar kir ku ev sal saleke dagirtî ked û berxwedanî bû, TEV- ÇAND 20 kilîp çêkirin navên wan wiha ne: Ş. Ezîz Ereb, Çivîkê, Zarok, Zeryê, Til Temirê, Ş.zîlan, Ji bo Bîranîna Leyla Agirî, Ji bo Bîranîna Rêheval Cîhan Bîlgî û Nazim Daştan, Rêwiyên Garzanê, Stranên Folklorên Kobanê, Roj Roja Me, Gozelê, Bendava Lehengan, Em Arin Em Agirin, Berxwedana QSD, Şengal, QSD, QSD Heqîqete, Cenga Gelan e, QSD Hêviya Gelan e, Garanê (Gelêrî).
Di heman demê de Hunergeha Welat jî bi alîkariya TEV-ÇAND 12 kilîp çêkirin û navên wan ev in: Welato - Koma Agirî, Gujje Çemê Me, Li Binxetê Şer Giran e, Bendava Me Ye, Sûryayê bixemlînin, Sera Malan - Selah Ibrahîm, Ya Ebar Elsefîne- ji Firatê, Kilîta Cih - Kawa Kalê, Şopa Evîneka Nepenî - Hizret Gur, Evîna Derwêş û Edûlê, Karwan-Sîdar Ibrahîm, Vê Carê Rastê .

Pirojeyên sala 2026’an

Hevseroka TEV-ÇAND a Bakur û Rojhilatê Sûriyê Sumeya Mihemed axaftinên xwe bidawî kirin û wiha got: “TEV-ÇAND hertim di nav kar û xebatan deye, ji bo sala nû amadekarî tê kirin dibistanên hunerî li navendan werin vekirin û xwendekar wê li wir amadekariyên xwe bikin da ku bingeha wan di milê şano, mozîk û govendê de çêbibe û ji bo derbasbûna Peymangehê hazir bin. Di heman demê de di milê bîrdozî, çandî û hunerî de wê hertim perwerde berdewam bin. Herwiha li ser asta kantonan wê festîvalên hunerî werin lidarxistin, li kêlek wê amadekarî tên kirin ji bo 8’ê Adarê, 21’ê Adarê, 15’ê Tebaxê, 4’ê Nîsanê û 27’ê Mijdarê.”

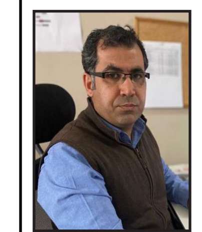

Dil û bîra Kurdî

Remezan Olçen

Zargotin û folklor mîrasa ne-maddî ya gelan in ku dîrok, nasname û tecrûbeya jiyanê di xwe de digirin. Di her civakekê de, ev mîras bi rêya gotin, huner û adetên gelêrî ji nifşekê bo nifşekê derbas dibe. Ji bo gelê Kurd, ku di dirêjahiya dîrokê de gelek caran bi şert û mercên dijwar re rû bi rû maye, zargotin û folklor ne tenê çavkaniyên hunerî ne, lê her weha amûrên bingehîn in ji bo parastina ziman û nasnameya neteweyî.
Zargotina Kurdî, wek gotinên kevnar, pêşgotin, çîrok û destan, aqil û bîra civakî ya Kurdan nîşan dide. Gotinên wek “Şêr şêr e çi jin e çi mêr e” an jî “Dest bi dest bar tê rakirin” wekheviya jin û mêr, şertên jiyanê, hevkarî û tecrûbeya civakî bi şêwazeke kurt û qedirbilind vedigêrin. Her weha destanên gelêrî wek Mem û Zîn an Derwêşê Evdî, têkoşîn, evîn, rûmet û berxwedana mirovan vedigêrin û heta îro jî di nav civakê de bi awayekî zindî têne vegotin.
Folklora Kurdî di qada hunerê de jî dewlemend e. Dengbêjî yek ji hêmanên herî diyar ên folklora Kurdî ye ku bi rêya stranên dirêj û çîrokên stranî dîrok û bîra civakî diparêze. Dengbêjên wek Şakiro, Cemîl Horo, Meryemxan an jî Mihemedê Arif şertên jiyana gelê Kurd bi deng û stran tomarkirine. Govend, wek şêwazeke hevparî ya hunerî, di cejn, şîn û şahiya Kurdan de mirovan li hev tîne û hesta yekîtî û xwedîtiyê xurt dike.
Her weha cil û bergên xwecihî yên Kurdî, wek kiras û fistan, şal û şapik an jî kincên herêmî, şertên xwezayî, aborî û estêtîkî yên civakê diyar dikin. Cejnên gelêrî wek Newroz, bi sembola nûbûna jiyanê û berxwedanê, beşeke girîng a folklora Kurdî ne ku tê de stran, govend û çîrok bi hev re têne pêşkêşkirin.
Ev şert ne tenê bi Kurdan re girêdayî ye. Li cîhanê jî gelek gel folklor wek amûrekî parastinê bikaranîne. Li Îrlandayê muzîka kevnar û çîrokên gelêrî alîkarî kirine ku zimanê Îrlandî zindî bimîne. Li Japonyayê şanoya kevnar a Noh û Kabuki bi rêz hatine parastin û bûne beşek ji nasnameya neteweyî. Li Afrîkayê jî hunera vegotina çîrokan ya Griotan dîrok û bîra civakî bi awayekî zindî diparêze.
Di sedsala me de, bi bandora globalîzasyonê û medyayê, gelek çand û ziman di xeterê de ne. Ji ber vê yekê, parastina zargotin û folklorê berpirsiyariya giştî ye. Rojnameyên çandî, hunermend û akademîsyen dikarin bi tomarkirin, nivîsandin û belavkirina van hêmanan, rolêkî bingehîn bilîzin.
Di encamê de, zargotin û folklor dil û bîra çand û hunera Kurdî ne. Parastina wan wateya parastina ziman, dîrok û nasnameya gelê Kurd e. Wek ku mînakên ji Kurdistanê û cîhanê nîşan didin, gelên ku folklora xwe biparêzin, bi hêz û bi bawerî li pêşerojê dimeşin.

‘Armanca me rêxistinkirin û aktîvkirina aboriya ciwanan e’

Endamê Mecilsa Ciwanên Şoreşger ê kantona Cizîrê Hogir Alî diyar kir ku kar û xebatên Tevgera Aboriya Ciwanan heta asteke baş tên meşandin û got, “Armanca me rêxistinkirin û aktîvkirina aboriya ciwanan di nava civakê de ye.”

Dîlan Mulhim\Qamişlo

Tevgera Aboriya Ciwanan a kantona Cizîrê di sala 2024’an de, piştî şerê Bendava Tişrînê bi armanca rêxistibûna û aktîvkirina ciwanan di civakê de hat avakirin. Niha xebatên tevgera Aboriya Ciwanan li bajarê Qamişlo û Hesekê hatine destpêkirin, wê di demên pêş de li hebû bajarên din xebatên bi vî rengî werin meşandin.
Di derbarê xebat û projeyên Tevgera Aboriya Ciwanan a kantona Cizîrê de Endamê Mecilsa Ciwanên Şoreşger ê kantona Cizîrê Hogir Alî ji Rojnemeya me re axivî.

Xebatên Tevgera Aboriya Ciwanan

Hogir Alî anî ziman ku Tevgera Aboriya Ciwanan piştî berxwedana Bendava Tişrînê bi armanca rêxistinabûn aktîv û ciwanan hat avakirin û wiha got: “Piştî şerê Bendava Tişrînê xebatên Tevgera Aboriya Ciwanan li ser asta kantona Cizîrê, herwiha Bakur û Rojhilatê Sûriyê hat destpêkirin. Di destpêkê de ev xebat ne baş bûn û tu aborî di nava destê me tune bû, lê bi demê re xebatên me pêşketin. Di heman demê de, me hinek proje dan destpêkirin, ev proje jî weke vekirina kişik, stadiyom û nangeh bû. Tevgera Aboriya Ciwanan ji bo ciwanên bê kar derfet e, herwiha gelek ciwan hene tiştên ne baş dikin. Weke bi karanîna meşrûb û madeyên hişbir, di heman demê de da ku ciwanan di jiyana xwe de dest dirêjiyê nekin hat avakirin. Gelek ciwan di kargehên gel û rêxistinê de kar dikin, herwiha hinek ciwanan di bazarê de jî kar dikin. Pir ciwanan hene di aliyê kêmbûna nûçeyan de zirarê dibînin. Ji ber vê yekê me pêwîstî dît ku xebatekî aborî çêbikin û ciwanan di nav de kar bikin.”

Proje

Alî da zanîn ku ew hewl didin ku li tevahiya bajaran komîteyên aborî yên ciwanan aktîv bikin, li ser bingeha xurtkirina xebat û projeyên ciwanan û wiha pê de çû: “Xebatên Tevgera Aboriya Ciwanan heta asteke baş tê meşandin û em hewldanên xwe dikin ku xebatên xwe hîn xurtir

li qadan bi din meşandin. Niha divê demê de xebatên me yên Tevgera Ciwan li bajarê Qamişlo û Hesekê hatine destpêkirin, em hewil didin ku xebatên xwe li tevahiya bajarên din bidin meşandin. Me li çerxeriya Yûsiv Gilo û li aliyê barfirgeha bajarê Qamişlo kişik avakirin. Di van kişikan de her sê û çar ciwanan bixebitin, di heman demê de niha me dest bi projeyê vekirina Nangihekê li bajarê Qamişlo kirî ye. Di vê Nangihê de wê nêzî çar anjî pênc ciwanan kar bikin. Lewma em ê li bajarê Dirbêsiyê projeyê çandina kemûnê bidin destpêkirin. Li bajarê Hesekê em ê projeyekî avjeniyê ava bikin. Lê belê ev projeyên bi vî rengî wê li hebû bajaran werin destpêkirin.
Em dixwazin ku xebat û projeyên xwe berferh bikin, mîna weke

çandiya erdan, Atoleya dirûtinê û hwd. Da ku ciwanan di vî alî de jî bixebitin. Herwiha ev seleke ku xebatên Tevgera Aboriya Ciwan hatiye destpêkirin û heta niha xebat bi rengekî serkeftî tên birêvebirin. Di vê demê de, li bajarê Qamişlo Erbeh Şewarh Nangihek hatiye avakirin û pêwîst e di van rojên pêşiya me de were vekirin. Di demên pêş de wê li Sînahe dikan werin çêkirin, da ku ciwanan tê de fêr bibin û bixebitin. Di heman demê de, em hewl didin ku projeyên xwe yên bi vî rengî li hebû bajaran bidin destpêkirin.”
Endamê Mecilsa Ciwanên Şoreşger ê kantona Cizîrê Hogir Alî axaftina xwe wiha bi dawî kir: “Banga min ew ku her ciwanek cihê xwe di nava komînan de bigrin. Di heman demê de, komîteyên ciwan di nava komîna de hene, di nav de jî komîteyên aborî yên ciwanan hene. Herwiha ciwanan dikarin ku bi riya van komîteyan rêxistibûna xwe ya aborî bidin meşendin û projeyên xwe pêşkêş bikin.”

Bi çandina darên berû şehîdan bi bîr tîne

Diyala Nîdal\Qamişlo

Nivîskar Xêrî Gerzan her sal di meha Berfanbarê de darên berû li Goristanên Şehîdan ên Rojavayê Kurdistanê diçîne. Xêrî Gerzan diyar ku kir ku armanca wî ji çandina darên berû, bo bîranîna şehîdan û xweşikkirina jîngeha Rojava.

Di nava civakên Rojhilta Navîn de dara berû darek xwedî wate ye. Dema behsa dara berû tê kirin, hêz û jiyan tê bîra mirov. Ji ber ku di nava civakên kevnar de ew sembola hêz, jiyan û berxwedanê ye ku her tim xwe nû dike û diafirîne.
Yek ji hezkerên çandina darên berû jî, nivîskar Xêrî Gerzan, ew her sal di vê demê de darên berû li Rojavayê Kurdistan li goristanên Şehîdan diçîne. Gerzan ev heşt sal in ku daran li Goristanên Şehîdan yên Rojavayê Kurdistanê diçîne. Hewiha îsal wî di meha Kanûnê de dest bi çandina darên berû kiriye û heta meha Gulanê wê bi dawî bibe.
Di derbarê hezkirin û çandina darên berû bi taybet li goristanên Şehîdan nivîskar Xêrî Garizan ji Rojnameya me re axivî.

‘Di meha Kanûnê de, ez dest bi çandina darên berû dikim’

Xêrî Gerzan anî ziman ku ew her sal darên berû li Goristanên Şehîdan yên li Rojavayê Kurdistanê diçîne û wiha got:“Di meha Kanûnê de, ez dest bi çandina darên berû dikim, heta meha Gulanê dirêj dike. Ji ber ku piştî meha Gulanê dar nema çêdibin, herwiha dema ku avhewaya herêmê jî piştî meha Gulanê gelekî gerim dibe dar êdî ne ma li herêmê çêdibin. Ev heşt salin min dest bi çandiya daran kirî ye, di heman demê de ez her sal nêzî sed anjî hezar darî li Rojavayê Kurdistanê li Goristanê şehîdan diçînim. Ez bi tena xwe darên berû li Rojava diçînim, ji ber ku ev darên berû zû bi zû li herêmê çênabim. Di erdinîgariya Rojavayê Kurdistanê de darên berû lê nayên çandin û bê berhemin. Ji ber vê yekê sazî di aliyê çandiya darên berû de têkildar nabin, lê ez bi xwe darên berû diçînim.
Di demên berê de min berû ji çiyayên Kurdistanê û Şengal tanînim, herwiha min li Rojava di çandin û li saziyan belav dikirin. Min dît ku ev dar li Rojavayê Kurdistanê jî tên çandin, êdî ji wê demê ve min dest bi çandina darên berû li Rojavayê Kurdistanê kir. Darên berû di dîrokê de û berî hezarê salin weke sabola gelê Kurd hatiye naskirin. Ji ber ku dema darên çam werin şewtandin êdî nema çêdibin, lê darên berû berovajî vê yekê ne çêdibin. Darên berû li Rojava zû mezin nabe û heta sê anjî çar salin dirêj dike heta ku mezin dibin, her ku diçe rayên xwe ber dide nav axê. Piştî ku rayên xwe di nava erdê de bi cih kir, êdî ew dar nema tê winda kirin. Sûdeke mezin a darên berû hene, ji ber ku cihê ku darên berû lê hebin, kaniyên bin erd tên çêkirin. Di heman demê de, dar berû avhewaya paqij û oksîjênê dibe. Lê belê cihê ku darên berû lê hebin, berif û baran lê dibar e û lawir jî jê sûd werdigir e. Dara berû dareke kurdistanî ye. Hem koka wê axê baş digire, hem jî ava bin axê paqij dikin. Kokê wê zexm in û emrê wê pir dirêj e.”

‘Projeyê min ji Hesekê heta Dêrikê berdewam dike’

Xêrî Gerzan da zanîn ku ew gelekî ji darên berû hez dike û wiha pê de çû: “Armanc ji çandina darên berû ji bo bîranîna hevalên şehîd yên ku ji çiyayê Kurdistanê hatine û li Rojavayê Kurdistanê şehîd bûn e. Sûdeke mezin a darên berû di aliyê pêşesazî de jî heye. Rêber Apo jî dibêje yên ku ji min hezdikin bila darên berû biçînin. Di dîrokê de jî çanda gelê Kurd weke çanda xulikkariyê tê bi navkirin. Di Kurdistanê de dijmin ji bo taybetmeniya gelê Kurd ji holê rake, çanda çandiyê tune kirî ye. Herwiha têkilyên mirov û axê ji hev qut dike, li Rojavayê Kurdistanê rêjîma Baas dar çandin qedexe kiribû. Dema ku dar çandin nebe, wê demê têkilya mirov û xwezayê ji hev du qut dibe, di encamê de welatparêzî kêm dibe. hem jî ji ber ku dara berû sembola Kurda ye, hem jî çanda Kurd a bi sedê salan e ku êriş li ser tên kirin. Da ku were tune kirin, ji ber vê em dixwazin bi çandina darên berû zindî bikin.
Projeyê min yê çandina darên berû li Goristanên Şehîdan, ji bajarê Hesekê heta Dêrikê berdewam dike. Îsal wê li Goristana Şehîdî Dijwar a bajarê Hesekê 20 dar werin çandin, li Goristanên Şehîd Delîl Saroxan a bajarê Qamişlo 50 darî werin çandin. Di heman demê de, li Girkê Legê Goristana şehîd Sîpan 50 dar werin çandin, li Goristana Şehîd Xebat a bajarê Dêrik 100 darî werin çandin. Piştî ku min çandina daran li goristanên şehîdan bi dawî kir, ez dest bi çandina daran li saziyan jî bikim.”

‘Êrişên li ser herêmê, êrişên li ser derfeta çareseriyê ye’

Şêwirmendê Şepêla Pêşeroja Kurdistanê Alan Bego Kîkî diyar kir ku ew baweriya xwe bi Sûriyeke yekgirtî, demokratîk û nenavendî tînin, ji bo wê her êrişek li ser herêmê, êrişek li ser derfeta çareseriyê ye û got, “Ezmûna li Bakur û Rojhilatê Sûriyê, têkçûna modelên navendîbûnê eşkere dike.”

Navenda Nûçeyan

Derbarê êrişên ku ji aliyê komên girêdayî hikumeta veguhêz ve li ser herêma Bakur û Rojhilatê Sûriyê tên kirin, herwiha nepêkanîna peymana 10’ê Adarê ji aliyê hikumeta veguhêz ve, Şêwirmendê Şepêla Pêşeroja Kurdistanê ku hem endamê Encumena Gelan a kantona Cizîrê ye Alan Bego Kîkî bersiva pirsên Rojnameya me da û hevpeyvîn wiha bû:

Heger hikumeta veguhêz êrişî Bakur û Rojhilatê Sûriyê bike, wê çi sûdê werbigre?

Eger hikumeta veguhêz êrişî Bakur û Rojhilatê Sûriyê bike, wê êriş ne ji bo yekbûna xaka Sûriyê bike. Lê belê ji bo bêhêzbûna xwe. Hikumeta veguhêz îro astengdar dimîne ji bo dayîna biryara xweser a niştîmanî. Ji ber ew yekem car e ku rastî têkçûyîna aborî û civakî hatiye. Herwiha ew di kirîzeke nerewabûna li hundir û derve de, dijî. Di nava van şert û mercan de hêzên xwedî kirîzên hundirîn, hewl didin ku destwerdanê bikin, lewra dijminekî di hundirê welat de ji bo xwe çêdikin, da ku çavên derve li ser kirîzên xwe rakin. Bi taybet piştî têkçûna vê hikumetê di êrişa li dijî Durziyan de û ferzkirina wê li ser Siwêdayê. Hem jî dema ku ew di bêdengkirina Elewiyan li Beravê jî têkçû, Elewî dan ber komkujî û kiryarên xerab.

Bakur û Rojhilatê Sûriyê, ji bo giştî Sûriyê ezmûneke çawa ye?

Li Bakur û Rojhilatê Sûriyê ezmûna rêveberinê bi awayekî aram û birêkûpêk, li ser bingehê pirrengiya neteweyî bi rê ve diçe, heya astekê jî di aliyê xizmetguzarî û ewlehiyê de serkeftî ye. Ev yek jî rikberiyeke li hemberî ezmûna navendîbûnê ya binkeftî. Ji ber vê yekê, êriş hewldanek e ji bo ji nû ve ferizkirina hegemonya bi zorê li şûna çareseriyek siyasî ye. Herwiha peyamek e ji bo hundir ku rejîm hîn jî kare û xwedî hêz û piştgiriya gel e, ew jî di rêya bi karanîna hin eşîran di şer

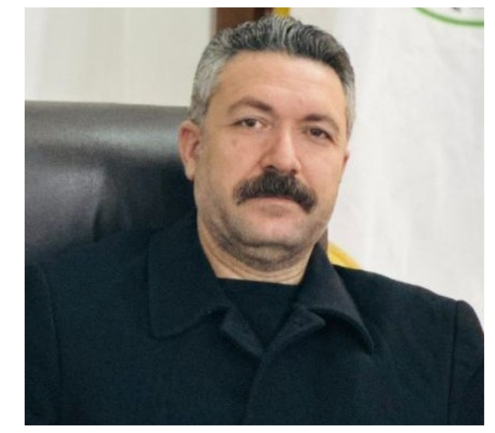

de. Hem jî ew kaxezeke zextê ya danûstandinê ye ku di her çareseriyek dawîn a pêşerojê de, were bikar anîn.

Hebûna çeteyên biyanî û bi taybetî kesên ku di nava çeteyên DAIŞ’ê de cih digirtin, di nava hikumeta veguhêz de, bandoreke çawa li ser siberoja Sûriyê dike?

Hebûna çekdarên tundrew di nav hikumet û artêşê de ku piraniya wan bi DAIŞ’ê re şer kirine, ev ne tesaduf e, lê belê encama pêvajoyeke dirêj ya domandina tundûtûjiyê li şûna hilweşandina wê ye. Hikumeta demkî ya nû ne ku li dijî tundrewiyê wekî îdeolojiyek şer dike, lê belê wê wekî istismar û amûreke ji bo xurtkirina desthilatdariya xwe bikar tîne. Wê hişt ku çeteyên DAIŞ’ê li hin deveran berfireh û zindî bibe. Herwiha çeteyên biyanî di nava refên leşkerî û ewlehiyê de bi cilên dewletê bi cih dike. Ji ber vê yekê, em dibînin ku xeterî ne tenê li ser Bakur û Rojhilatê Sûriyê ye, lê ji bo pêşeroja Sûriyê bi tevahî ye. Ji ber ku tundrewî bi fermanan nayê kontrol kirin, lê bi qanûnê, çalakiya li ser erdê, hesabpirsîn û edaleta veguhêz e. Yên ku wan îro wekî amûran bikar tînin, paşê dibin bar û teqînek navxweyî ku gefê li ser hebûna wan dixwe.

Çima hikumeta veguhêz ji bo berjewendiyên Enqerê li şûna berjewendiyên Sûriyê dixebite?

Lihevhatinek eşkere ya berjewendî û serweriya Tirkiyê bi hikumeta veguhêz re heye ku astengkirina her şêweyek rêveberiya demokratîk û nenavendî ji bo Kurdan û pêkhateyên din, dike. Hikumeta Şamê bi vê yekê xizmeta Tirkiyê dike, di rêya zexta leşkerî û siyasî li ser herêma Rêveberiya Xweser, astengkirina her naskirineke navneteweyî ya ezmûna Bakur û Rojhilatê Sûriyê û nîşandana pirsgirêka Kurd wekî gefeke ewlehiyê ne wekî mijarek mafên gelekî ku li ser axa xwe ya dîrokî dijî û hevkariyek neteweyî. Herwiha bikaranîna hikumeta veguhêz ji hêla Enqerê ve wekî amûrek ji bo şantajê herêmî û ji bo xurtkirina desthilatdariya xwe ye.
Hikumeta Şamê li ser çar xeyalên siyasî mercan datîne; Li ser westandina Rêveberiya Xweser ji hêla leşkerî, aborî û civakî ve. Li ser guhertina hevpeymaniya navneteweyî û vekişîna wê an jî kirina wan wekî alternatîfek ji QSD’ê. Li ser parçekirina refên Kurdan û têkbirina jiyana hevbeş di navbera pêkhateyên cûda de. Herwiha ew bawer dike ku wê hêz ji her çareseriyek siyasî, xurtir be. Lê ev merc wê dem kurt be, ji ber ku Bakur û Rojhilatê Sûriyê ne tenê projeyek leşkerî ye, lê projeyek civak, rêxistin û îradeya gel e.

Helwesta siyasî ya ku Rêveberiya Xweser temsîl dike ew e ku ne li dû parçekirinê ye wekî ku ew îdîa dikin. Lê ev rêveberî vegera ji bo rewşek dûrxistin û navendîbûnê qebûl nakin. Em baweriya xwe bi Sûriyek yekgirtî, demokratîk û nenavendî tînin. Ji bo wê her êrişek li ser herêmên me, êrişek li ser derfeta çareseriyê ye, ne li ser pirsgirêkê.

Çima hikumeta veguhêz pabendî peymana 10’ê Adarê nabe, herwiha çima agirbestê li ser axa Sûriyê pêk nayîne?

Sedema bingehîn ew e ku peymana 10’ê Adarê ji bo wan ne hilbijartinek stratejîk a rastîn bû, lê belê taktîkî demkî bû. Peyman di bin zextê de li ser wan hate ferzkirin, ne ku ji baweriya wan a bi çareseriyek aştiyane hat kirin. Hikumeta veguhêz peymana 10’ê Adarê qebûl kirin, ji ber ku hevsengiya hêzê di wê gavê de ne di berjewendiya wan de bû û zextek navneteweyî û herêmî hebû ku pêşî li teqînek tevahî li Sûriyê bigirin. Lewra wan xwest ji vê yekê dem bi-

girn û xwe ji nû ve bi cih bikin. Lê belê, wan qet baweriya xwe bi naveroka wê ya siyasî neanîn, nemaze di derbarê hevkariyek rastîn a bi Hêzên Sûriya Demokratîk re, naskirina Rêveberiya Xweser wekî rastiyek siyasî û agirbestek berfireh ku dê mantiqa serdestiyê, sînordar bike. Bi gotineke din, wan li ser kaxezê îmze kir, lê wan bi hiş û baweriyê îmze nekir.
Ji ber ku agirbest li seranserî axa Sûriyê, tê vê wateyê; bidawîhatina rewatiya çekan li derveyî çareseriya siyasî, bidawîhatina aboriya qaçaxçîtiyê û aliyan û veguheztina pevçûnê ji meydanê bo maseya danûstandinan. Ev jî ne xizmeta serleşkerên şer û aliyên ku bi ajandeyên biyanî ve girêdayî ne, ne jî tundrewên ku tenê di kaosê de jiyan dikin. Bi taybetî Colanî bandora xwe ji îstîsnaya ewlehiyê û ji ramana ku ew lîstikvanek e ku bi zorê nayê derbaskirin digire û agirbesteke berfireh vê kartê ji destê wî digire. Ya din jî ji ber ku ew hevalbendekî bihêz û rêxistinkirî, mîna QSD’ê naxwazin.
Peymana bi Fermandarê Giştî yê QSD’ê Mezlûm Ebdî re ne tenê peymanek leşkerî ye, lê belê naskirina hêzek rêxistinkirî, bi projeyek siyasî ya zelal û rêveberiyek ku şiyana xwe ya rêvebirin û şerê çeteyên DAIŞ’ê îsbat kiriye. Ev yek ji bo wan gefek rasterast çêdike, ji ber ku ezmûna li Bakur û Rojhilatê Sûriyê têkçûna modelên wan eşkere dike. Herwiha nîşan dide ku aramî ne hewceyî tundrewiyê an kaosê ye. Ji ber vê yekê, ew bi qismî peymanê binpê dikin û li hin deveran aloziyê zêde dikin, li hin deveran jî li şûna şerê vekirî siyaseta agir kêm bikar tînin.
Di heman demê de girêdana bi ajandaya Tirkiyê re her pabendbûnek rastîn, têk dibe. Reftara hikumeta veguhêz û Colanî ji vîzyona Tirkiyê nayê veqetandin ku pêkhateya Kurd a rêxistinkirî an jî her formulek demokratîk a nenavendî red dike. Ji ber vê yekê, pêkanîna peymana 10’ê Adarê tê wateya aramkirina eniyan, xurtkirina Rêveberiya Xweser û vekirina rêyek siyasî ya Sûrî-Sûrî. Ev rasterast li dijî berjewendiyên Tirkiyê ye ku Bakurê Sûriyê wekî herêmek zext û kaosê bihêle, rê li ber aramiya demdirêj li wir bigire û wan çeteyan wekî amûrek ji bo danûstandinên xwe bikar bîne. Ya din jî ji ber ku ew li ser demê dirahinîne, ne li ser çareseriyê. Ew li ser guhertina helwesta navneteweyî, westandina Hêzên Sûriya Demokratîk, hilweşîna navxweyî, zexta aborî yan peymaneke herêmî ya ji nişka ve dirahinîn. Ji ber vê yekê, ew pêkanînê paşve dixin, peymanê ji naveroka wê vala dikin û agir di asteke birêvebirinê de dihêlin.

Encama siyasî çi ye?

Em li Bakur û Rojhilatê Sûriyê bi zelalî dibînin ku peymana 10’ê Adarê ji bo çareseriyeke Sûriyê derfeteke rastîn e. Lê ew kesên ku baweriya wan bi hevkariyê nayê, nikarin aştiyê biparêzin. Û ew kesên ku bi hêza çekan dijîn ji şer bêtir ji agirbestê ditirsin. Û nepabendbûna bi peyman û agirbestê re ne qelsiyek di peymanê de ye, lê belê qelsiyek di helwest û îradeya Colanî û hikumeta wî ya veguhêz de ye.

‘AKP’ê bi rengê ewlehî, ne qanûnî nêzî pêvajoyê dibe’

Sekreterê Giştî yê Partiya Çep a Kurd li Sûriyê Mihemed Mûsa diyar kir ku însiyatîfa ji aliyê Rêber Apo ve hatiye destpêkirin ne tenê ji bo Tirkiyê, ji bo tevahî herêmê girîng e, lê mixabin rayedarên Tirk bi rengê ewlehî, ne qanûnî nêzî pêvajoyê dibin û got, “Dewleta Tirk dixwaze Bakur û Rojhilatê Sûriyê jî bê ewle û bê statu bike.”

Ronahî Sadûn/Qamişlo

Dewleta Tirk, partî û hevalbendên wê ji demên dûr û dirêj ve mudaxelên xwe li ser Bakur û Rojhilatê Sûriyê nedaye rawestandin, zimanê şerê taybet bikar tînin û her dixwazin bi zextê planên xwe pêk bînin. Da ku Bakur û Rojhilatê Sûriyê bê ewle û statu bikin. Ew hewl nadin pirsgirêkên xwe yên hundir çareser bikin, lê her dem bi der û dora xwe dihizirin ku çawa wê dagir bikin. Niha jî li Bakurê Kurdistanê Komîsyona Meclîsê ya ku di çerçoveya pêvajoya “Aştî û Civaka Demokratîk” de hatiye avakirin, ji bo pêvajoya çêkirina qanûnan dest bi berhevkirina raporên partiyên siyasî kiriye. Di van raporan de nêzîkatiyên partiyên Erdogan tên xuyakirin, yek ji wan jî AKP’ê ye. Di rapora wê de ya têkildarî çareseriya pirsgirêka Kurd ku ji 63 rûpelan pêk tê, “Mafê hêviyê”, rewşa girtiyên siyasî yên Kurd, daxwaz û mafên gelê Kurd cih negirt. Lê tiştê ku di raporê de cih girtiye ew e ku wê qanûn piştî hemû gerîla çek danîn û hezên QSD’ê li gorî Peymana 10’ Adarê tev li hikumeta Şamê bibe dê, bên çêkirin. AKP’ê bi vî awayî rewşa QSD’ê weke şertek di raporê de diyar kir. Lê mijara QSD’ê ne girêdayî AKP’ê ye ew mijarekî girêdayî QSD’ê ye.

Derbarê nêzîkatiyên dewleta Tirk û partiyên wê, bi taybetî AKP’ê ji Bakur û Rojhilatê Sûriyê re ku girêdan nivîsandina qanûnê Tirkiyê bi tevlîbûna QSD’ê di nava artêşa Sûriyê de dike, Sekreterê Giştî yê Partiya Çep a Kurd li Sûriyê Mihemed Mûsa Mihemed ji Rojnameya me re axivî.

‘Rêber Apo rengê xebatê yê demê da guhertin’

Mihemed diyar kir ku pêwîst bû însiyatîfa ji aliyê Rêber Apo ve hat destpêkirin, bandorên xwe di aliyê siyasî ya Tirkiyê de hatiba kirin, lê mixabin nêzîkatiyên Erdogan û partiyên wî di aliyê ewlehî de ne û got: “Însiyatîfa ku ji aliyê Rêber Apo ve hat kirin, bi gelek şîroveyan hat şîrovekirin. Hinan hisbandin ku PKK’ê xwe teslîm kir û çeka xwe avêt in. Hinan jî gotin; Guhertineke di rengê xebatê de li gor guhertinên ku li derdora me û di hundirê Tirkiyê de, çêbûne. Em jî yek ji wan partiyên dîtin ku ev guhertineke di rengê xebatê de ye, ne teslîmkirine weke hatibû şîrovekirin ji aliyê dijminê tevgerê ve ku dixwestin van şîrovekirinan bi dê nê. Me wek Partiya Çep got; Ev guhertineke di siyasatê PKK’ê de ye ku di qonaxa tê de, li herêma Rojhilata Navîn û di Kurdistanê bi tevahî de, guhertineke gelekî mezin li ser asta rêxistinê, rêjîmên hikumdarî Kurdistanê ku piştî şerê cîhanê yê yekem û dabeşkirina vê herêmê û belavkirina li van dewletan, çêdibin.

Di demên dawî de jî qonaxek hat xulqandin, qonaxek bi hacetê ku gel piştgirî bê dê, lewra însiyatîfa Rêber Apo gelekî girîng bû. Ew însiyatîf rengê xebatê di vê demê de da diyar kirin ku got; “Dema çek û xwînê çû, îro dema siyasetê ye, em ê bi siyasetê proje, bername û xwestekên xwe weke gel û weke projeyeke demokratîk bixwazin, ne tenê di Tirkiyê de, lê li herêmê tevahî.” lê bingehê vê qonaxê tekez di hundirê Tirkiyê de ye û gelek gav hatin avêtin, wek şewtandina çekan, vekişandina ji sînorê Bakur û hwd… lê mixabin her dem AKP’ê partiya Erdogan bi taybetî bi rengekî ewlehî nêzî vê pêvajê dibe, ne rengekî siyasî.”

‘Pêwîst bû beramberî însiyatîfa Rêber Apo guhertinên destûrî û qanînî bihata kirin’

Mihemed anî ziman ku pêvajoyê bandoreke erênî li tevahê herêmê kir û wiha domand: “Di baweriya me de bandora pêvajoyê di hundirê Tirkiyê, li herêmê û cîhanî tevahî de, erênî bû. Bi taybet di hundirê Tirkiyê de rewşeke nû hat xulqandin, Tevgera Azadiyê jî bi erênî nêzî pêvajoyê bû. Lê Erdogan û AKP’ê her dem bi rêya daxuyaniyan û sembolên xwe, heger wezîrê derve an jî parêzer be û heta Erdogan bi xwe jî, nêzîkatiyên wan ji pêvajoyê re ewlehî bû, ne nêzîkbûnek siyasî bû. Ji ber vê yekê jî ew şert û mercên pêwîst bû ku Erdogan wek desthilatekî AKP’ê di hundirê Tirkiyê de, mijara guhertinê ya destûrî û qanûnî beramberî vê însiyatîvê, cî bi cî bike. Lê mixabin heta niha tiştek nebûye, ev jî bûye sedemê pevçûneke mezin di nava partî û raya giştî ya Tirkî de, ji ber Erdogan her tim ji hêla ewlehî li pêvajoyê dinêre ku PKK’ê xwe teslîm bike, çeka xwe bavêje û hwd… ev jî di ne hîsabatê PKK’ê de ye.”

‘Rêber Apo û PKK’ê projeya aştiyê dimeşîn in’

Mihemed eşkere kir ku îro PKK’ê projeyekî aştiyê li ser daxwaz û banga Rêber Apo dimeşîne û wiha anî ziman: “Dema PKK’ê îro projeyekî aştiyê dimeşîne, nabe Erdogan bihizre PKK’ê çeka xwe û xwe teslîm bike û li gorî kêfa wî ev mijar bên meşandin. Dema PKK’ê însiyatîf kir, pêwîst e Erdogan û partiya xwe AKP’ê jî li hemberî wê tiştekî erênî bidin xuyakirin mîna guhertinên destûrî û zagonî, lê mixabin gavekî bi vî rengî heta niha neavêtiye. Ji bilî vê jî, rola Tirkiyê li Bakur û Rojhilatê Sûriyê di Rojavayê Kurdistanê bi taybetî de, rolekî gelekî xerabe, bi taybet di mijara ku QSD’ê xwe çareser bike de û tevlî artêşa Colanî bibe. Em jî dizanin Colanî berxikê Erdogan e, Erdogan dixwaze projeyên xwe bi rêya wî re bimeşîne, da ku destwerdaneke weke berê di hundirê Sûriyê de kiriye, niha jî bike. Lê ev yek çênabe, ji ber erdnîgariyeke cuda ye.”

‘Nabe Erdogan û Colanî şertan deyînin’

Mihemed tekez kir ku Kurd tevahî bi hurmet û rêzgirtin nêz xebat û têkoşîna PKK’ê dibe û wiha got: “Însiyatîfa ku ji aliyê Rêber Apo ve hatiye kirin û PKK’ê îro dixwaze bimeşîne,

Kurdên welatparêz û niştîmanperwer bi qedir, qîmet û rêzgirtin li vê însiyatîvê dinere, ji ber rengekî nû ji xebatê ye. Lê dema Erdogan û Colanî bikin şert ku divê QSD’ê xwe çareser bike û PKK’ê xwe teslîm bike û hwd… tekez ev tişt wê nebe. Herwiha bi dehê cara jî Fermandarê Giştî yê QSD’ê Mezlûm Ebdî û sembolên QSD’ê daxuyanî dan û tê de gotin; “Em bi rêzgirtin li însiyatîfa Rêber Apo dinêre, lê rewşa me rewşekî cuda ye ku Sûriyê sînor û erdnigariyeke wê heye, em ê rewşa xwe deyînin ka em tevlî bibin bi rengê Colanî dixwaze yan na.” Mijara entegrasyonê rengê wê zêdeyî rengê heye. QSD’ê her gotiye em ji entegrasyonê re amade ku em weke girop entegre bikin, pirsgirêk tuneye. Lê em ê ewlehiya xwe ya hundirîn li Bakur û Rojhilatê Sûriyê di Rojavayê Kurdistanê de, biparêzin. Em a wek ew dixwazin ku QSD’ê tek tek ji hêzên ewlehiyê û bervaniyê, bên tevlî artêşa bibin, artêşa ku bermayê DAIŞ’ê û hêzên tendrew ên ji derva hatin e, ev çi artêşe ya ku navê wê dikin Artêşa Sûrî û çawa wê QSD’ê tevlî wê bibe, tekez ev nayê qebûlkirin.”

‘Erdogan dixwaze projeyên xwe di rêya hevlbendên xwe pêk bîne’

Mihemed axaftina xwe wiha qedand: “Statuya ku bandora wê li ser rewşa Bakur hebe û yekser li ser sînorê Tirkiyê ye, tekez Ergoan û partiyên xwe wê qebûl nekin. Ev sedemên ku dewleta Tirk dixwaze destwerdanê li ser herêma Bakur û Rojhilatê Sûriyê, giştî Sûriyê bike û projeyên xwe di rêya hevlbend, dostên xwe û yên ku bi îradeya wî dimeşin, pêk bîne.”

Seferên Tirkperestiyê

Ahmet Aktaş

Di dîrokê de bi navê seferan, “Seferên Xaçperestiyê” gelek bi nav û dengin.
Heke gotina dawî mirov pêşî bibêje: Van “Seferên” xedar û malwêran ku 200 salî domandin, bi saya hiş û mejî û destê Sehaddinê Kurd dawî lêhat!
Van sefer an jî êrîşên xidar, her çendîn bi navê ol(xiristiyanî) hatibin despêkmirin jî, lê armanca bingehîn; talan û dagirkirina cih û warên berhemdar in.
Di çarçova van armancan de, mirovahî xistin nava 2 cengên cîhanî yên mezintirîn talanker, qirker û dagirker ku xetera wan êrîşan, îro jî dewam dikin.
Û jixwe dewama van êrîşkariyan, cîhan ketiye qonaxa şerê cîhanê yê 3yan û xeter tenê ne li ser mirovahiyê ye, belê li ser jiyana hemû xwezaya cîhanî ye, jiber ku bi hemû çek û amûrên kimyewî û nuklerî êrîş dikin!
Erê şerê Ukraynayê û Xezayê gelek derketin pêş û bêgûman bûyerên pir xerab li van herêman rûdan û hîn jî didomin, lê belê mirov bêjê hemû welat di bin bandora vê aloziya cîhanî de dikele, ne şaş e.
Li alîkî şer û ceng a dewletan, li aliyê din siyaseta dewletan a malxerab, bi taybetî jiyana ciwanan, bi giştî jiyana civakê herimandine; li gel medya civakî, bikaranîna made û amûrên hişbir, jiyanê bi tevayî dixin nava bê ewlehiyê, bê hêviyê, jiyanê li ber çavê civakê reş dikin, rûmetên mirovahyê pûç dikin, bi kurtayî aloziyê xurt dikin û civakê ji rêxistin bûyînê dûr dixin.
Bê gûman li welatê me serkêşiya vê siyaset û kiryarên xerab Dewleta Tirk dikişîne.
Ew jî, dijminê xwe yê sereke Tevgêra Azadiya Gelê Kurdistanê dibîne.
Ji vî alî ve destnîşana wan rast e, jiber ku yên li dijî siyaset û kiryarên wan ên qirker û nenasîna hebûna Kurdan, nasneme û baweriyên cuda derdikeve Tevgêra Azadiyê ye.
Loma dibêjim: Ev doz ji bo me man û neman e!
Îca ji bo vê siyaseta xwe ya qirker û dagirker cêbecê bike, li gel her sê dewletên din (Îran, Iraq û Sûrî) jî, weke ku yek dewlet in tevdigere.
Hema, bi taybetî em bala xwe bidin danstandinên wan ên vê sala dawî li gel rêveberiya Şamê ya veguhez a Colanî, mîna yek dewletê tevdigerin.
Tu dibêje, hema rêveberên dewleta tirk û Şemê yekin an jî Suriye weke eyaleteke wan e; jixwe wezirên wan Hakan Fidan û Yaşar Guler û Serokê MITê Ibrahim Kalin, weke biçin Stenbolê û bên diçin Şamê û tên.
Her çendîn dijberiya Israil jî bixin nava sedemên “seferên” xwe, lê ne rast e, dijayetiya wan a bingehîn; nerazîtiya azadbûna gelê Kurdistanê ye, jixwe di êrîşên ser Şêxmeqsûd û Eşrefiyê de jî carek din hat dîtin ku, çawa paralelî sefera wan hat despeekirin!
Naveroka ger(û seferên) vanan û Seferên Xaçperestan ne dûrî hev in.
Heke çend ji bo wan tê gotin Seferên Xaçperestiyê, miov ji yên vanan re ji dikare bêje: Seferên Tırkperestiyê.
Herwiha; çawa Seferên Xaçperestiyê ji aliyê fermanderê Kurd Seleheddîn ve hatin şikandin, ev Seferên Tirkperestiyê jî wê ji aliyê APOyê Kurd û şopdarên felsefeya wî werin şikandin!

Xebatên salekê yên rêxistinên Stêrk û Nûdem

Tevî şert û mercên dijwar ku herêm tê re derbas dibe, di nava pirsgirêkên mirovî û civakî yên zehmet de, rêxistinên Stêrk û Nûdem li Herêma Bakur û Rojhilatê Sûriyê xebatên berbiçav ji bo zarok û kesên xwedî pêdiviyên taybet, dan meşandin.

Lîloz Hisên/Qamişlo

Yek ji rêxistinên ku destekê dide astengdaran li herêma Bakur û Rojhilatê Sûriyê rêxistina Nûdem e. Rêxistina Nûdem ji bo kesên xwedî pêdiviyên taybet bi hemû hewildanên xwe û bi rêya bernameyên perwerde û rahênanê, çalakiyên entegrasyona civakî û xizmetên mirovî yên taybet piştgiriya kesên astengdar dike. Rêxistinê tekez kir ku astengdarî nayê wateya dûrketinê, lê dibe ku bibe deriyek ji bo beşdarbûna çalak di nava civakê de.

Yek ji rêxistinên ku destekdayîna zarokan dike li Bakur û Rojhilatê Sûriyê, Rêxistina Stêrk a Zarokan e, xebatên wê li ser parastin û destekdayîna zarokan e, ew bi rêya peydakirina hawîrdoreke bi ewle ji bo çalakiyên perwerde û bernameyên piştgiriya pîskolojîk ji bo zarokan, hewil dide bandorên aloziyan yên li ser zarokan, rake Di çarçoveya van hewildanan de, bîlançoya kar û xebatên van rêxistinan di nava salekê dewiha bûn:

Xebatên Rêxistina Stêrk yên salekê:

Di nava salekê de 2 hezar û 352 smîner hatin dayîn û mijarên wan wiha bûn:
- Zimanê Kurdî û erebî
-Xêzkirina wêneyan
-Paqijiya kesayetî
- Rêbazên xweparastina ji agir.
-Çand, exlaq û rêzgirtin
- Paqijiya ekolojîk, dan û standina bi lawiran re.
-Hezkirina dibistanê, hezkirina welat, ruhê hevaltî, karên hevbeş û alîkarî.
-Roja Zarokan A Cîhanî û pêwistiyên jiyanî ji bo zarokan.
- Xwebawerî, çewa hestên xwe bînin ser ziman, dûrketina ji teybetmendiyên ne baş, fikrandina beriya axaftinê, sîstema jiyanî û bikaranîna rast ji demê re.
- Zirarên madeya heşbir û çixare, zirarên înternêtî, zirarên xwarin u vexwarnên ne dirust, zirarên tavê û zirarên diziyê.
- Zewaca temenê biçuk, tehdîden elektronî, revandin û destdirêjî.
Bi giştî 7 hezar û 40 zarok tevlî van semîneran bûn.
-120 semîner û perwerde ji malbatan hatin dayîn û mijarên wan semîneran wiha bûn:
-Rê û rêbazê danûstandina bi zarokan re, temenê sîpetiyê, zewaca temê biçûk, parastina zarokan ji teknîkê û peydakirina jiyaneke aram ji zarokan re.
Bi giştî 516 malbat tevlî van semîneran bûn.
-30 girûpên zarokan hatin avakirin û bi awayekî dewrî têne şopandin.
-42 daxuyanî li ser rewşa zarokên ku rastî tundî, destdirejî, eriş û çewisandina mafê zarokan, hate dayîn.
-10 zarok li ser rewşa wan ya pîskolojîk hat sekinandin, wekî rewşên dereng axavtinê, derbaskirina nisko, sêwirkara gehrî, girtina teybetmendiyen ne baş, kekeme û tenêtî.
- Ji bo 6 zarokan neştegeriyên cuda hatin çêkirin: 2 neştegeriyên poz, 1 lozat, 1 şikandina dest, 2 vekirina kenalên mîzê.
-Ziyaretkirina 506 mabatên zarokan hatiye kirin.
-Şopandina 13 dozên zarokan yên ku tundî, destdirejî, yên di nav civake de tên tund kirin herwiha tenemûr û dûrketina dibistanê.
-5 kampanî hatine meşandin.
-Ji bo roja cihanî a zarokan dibin dirûşmeya “Em zarok hemû roj yên me ne” bi rexistina Nûdem re hate lidarxistin.
-Bi Nivîsgeha Jinê ya şaredariya Qamişlo hemleya “Zarokên me heviyên me ne” çalakiyeke terfîhî hate lidar xistin.
-Ji bo koçberên Efrînê û Şehba hemû bi Nivîsghea Jin a şopandinê ya rewşa koçberên Efrîn û Şehba re, hemleyên terfîhî di bin dirûşmeya “êm e zaroktiya xwe jiyan bikin” herwiha pêşbirk hatin li dar xistin.
-Bi alîkariya Roja Sor a Siwêdayê ji bo pêdiviyên zivistanên ji zarokên koçber re hatin belav kirin li Reqa, Qamişlo û Hesekê herwiha li hemû navendên koçberiyê.
-Bi alîkariya keseke xêrxwaz ji bo zarokên koçber pêdiviyên dibistanê li ser 210 zarokî hate belav kirin.
-54 roportaj li ser rewşa zarokan hat çêkirin.
-Bi alikariya xêrxwazekî peşbirka bazdan û bisiklet li Qamişlo ji zarokan re hate lidarxistin û diyarî bisiklêt, cil û berg hate dayîn.
-Li Qamişlo zarhunera havînê hat lidarxistin, bi girûpa şano û govendê tevlîbûn hat kirin.
-Li Qamişlo bernameya Protez ji bo zarokên ku di şer de parçeyek canê xwe winda kirin e berdewame.
-Tevlîbûna bi girûpa govend û şano ji bo festîvala 10”mîn a zarokan hate kirin.
- Li Qamişlo û Heseke ji bo daxwaziya hatina baranê çalakî hatin lidarxistin.

-Li Qamişlo û Heseke hemahengî bi rêxistina Akted, NRC, Jiyan fondeyşin û rêxistina Selam ji bo kar û xebat, xebatek aktîv ji bo zarokan bi hev re hat meşandin.
-Li Qamişlo nivîsandina projeyekî perwerdê ji bo zarok û malbatan hat dayîn, proje di navbera Weqfa Jina Azad, rêxistina Stêrê û Komeleya Qibis de hat meşandin.
-Li Hesekê bi rêxistina Selam re projeya avakirina parkekê li kampa Waşûkanî hat dayîn.

Pilanên pêşerojê:

-Berdewamiya avakirina komîn û girûpên zarokan.
-Berdewamiya şopandina dozên zarokan yên heyî.
-Hazirkirina projeyan û pêşkêşkirina ji bo aliyên pewendîdar.

Xebatên salekê yên Rêxistin Nûdem ji bo kesên xwedî pêdiviyên taybet:

Perwerdeyên ku vê salê hatin dayîn bi giştî 2 hezar û 358 bûn, tê de 2 hezar û 775 kes amade bû.-
-Hejmara serdanan 8 hezar 558
-Rûniştinên tekkesî 100
-Mualeceya Fizîkî: 167
-Tevlîbûna ji bo koma kordînasyonê ya ku li kantona Cizîrê kar dike, beşdarî belavkirina xwarinê, pêdiviyên bingehîn, germkirin û cilan li Qamîşlo bû.
-Bi boneya roja cîhanî ya Dawnê çalakî û şahî li hemû herêmên ku rêxistina Nûdem lê kar dike hat lidarxistin.
-Hemleya çandina daran a Hêviyê hat lidarxistin, dar li malên kesên astengdar li Qamişlo hatin çandin, hejamra malên ku dar lê hatin çadnin 14 mal bûn, di heman demê de çalakiyek li navendê hat lidarxistin û dar li parka navendê bi zarokan re hatin çandin.
-Bi hemahengiya Desteya Kar û Barên Civakî û Kedkaran pêşnûmeya qanûnî ya têkildarî kesên astengdar li navenda Nûdem hat nîqaş kirin, bi beşdariya 30 kesên astengdar û nûnerên rêxistinên civaka sivîl.
-Amûrên alîkariyê yên tevgerînê û bihîstinê hatin belav kirin, 42 kes hatin hedefgirtin.
-Formek bi sernavê “Dengên ji bo Aştiyê” bi hemahengiya 11 rêxistinên civaka sivîl re ku li herêma Bakur û Rojhilatê Sûriyê kar dikin li bajarê Qamişlo bi beşdariya 115 kesayetan hat lidarxistin.
-Bi hemahengiya Desteya Kar û Barên Civakî formek li ser xurtkirina aborî li bajarê Qamişlo bi beşdariya 100 ji kesên astengdar û xwediyên karên taybet hat lidarxistin.
-Kampaniya Roja Cîhanî ya Zarokan bi hemahengiya Rêxistina Stêrk hat liderxistin, di bin drûşmeya “Em Zarok her roj yê me ne”, di bernameya hemleyê de (di seranserî du rojan de serdanên meydanî hat kirin ji bo berhevkirina nêrînên zarokan, çalakiyek xêzkirinê ji bo komek ji zarokan re, çalakiyek li stadyomê hat li dar xistin, semîner li komînan ji bo malbatên zarokan re hat dayîn, di dawî de şahiyek ji bo zarok û malbatên wan re hat li dar xistin).
-Kampaniyek bi sernavê “Hêz ne tenê di laş de ye lê di îradeyê de ye” di roja cîhanî ya astengdaran de. Hemle 15 rojan berdewan kir, daxuyaniya destpêkirina hemleyê hat xwendin, perwedeyên hişyariyê li dibistanan hat dayîn, serdanên meydanî ji bo belavkirina broşoran li hemû herêmên ku rêxistina Nûdem lê kar dike, di nava hemleyê de hemahengî bi kampaniya Parko hat kirin, sê çalakî hat li dar xistin ya yekê li ser çawaniya derbasbûna kesên astengdar di kolanên sereke de, vekirina cihekî rawestandinê bê dirav di bazarê de herwiha çalakiyên bidawîkirina hemleyê li hemû herêman hat li dar xistin di heman demê de şahiyeke xelat kirina jinên astengdar yên serkeftî hat li dar xistin di encamê de 100 jinên astengdar bi hemahengiya Meclisa Jinê ya şaredariya Qamişlo hatin xelat kirin.
-Bi boneya hefteya cîhanî ya zarokên ker û lal însyatîfek hat kirin 4 rojan berdewan kir tê de gul li navenda Helebê hatin çandin.

Pilanên pêşerojê:

-Li ser mijarên astengiyê, maf, tevlîbûn û derfetên kar, forum û konferansan organîze bikin.
- Ji bo pêşxistina mafên kesên astengdar, kampaniyên hişyariyê û semîner bên li dar xistin.
- Ji bo kesên astengdar kursên perwerde û avakirina kapasîteyê bên li dar xistin.
-Li hemû herêman înîsiyatîf û çalakiyan pêk bînin.
-Li gorî fonên berdest, amûrên tevgerê, amûrên bihîstinê û amûrên din ên alîkar belav bikin.
-Serdanên birêkûpêk û berhevkirina daneyan berdewam dike.